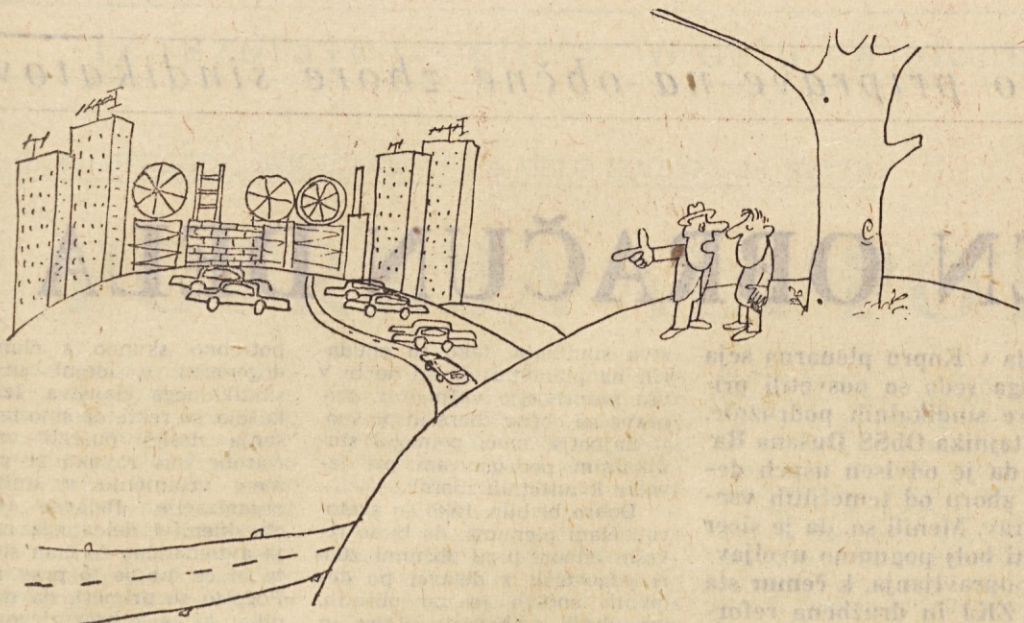

Sobota, 24. decembra 1966

Št. 50, leto XXII

KONSTRUKTIVNA POBUDA

— Investicija za zdravstveni dom res ni bila rentabilna, ker pa gre za posebnost v sodobni arhitekturi, jo kajpak kažemo kot turistično atrakcijo.

Karikatura: ANDREJ NOVAK

Ob zaključku redakcije

O NOČNEM DELU ŽENA IN MLADINE

Čeprav temeljni zakon o delovnih razmerjih jasno določa, da nočno delo — še posebej pa nočno delo žensk in mladine — ne pomeni pravice, pač pa le izjemno možnost za reševanje nujnih družbeno-ekonomskih ali socialnih problemov, v marsikateri delovni organizaciji te zadeve pojmujejo po svoje. Pod pretvezo »izjemnih razmer« namreč skušajo skriti tudi lastno malomarnost, predvsem na področju dolgoročnejšega načrtovanja proizvodnje. Če k temu prištejemo še ozka grla v proizvodnji, ki se pojavljajo v veliki večini delovnih organizacij, bi s tem bili v glavnem izčrpani najvažnejši vzroki, ki pogojujejo nočno delo žensk in mladine.

Prizadete delovne organizacije, ki želijo dobiti dovoljenje za nočno delo žena in mladine — po uveljavitvi novega TZDR — je bilo vloženih 188 prošelj — morajo za to dobiti predhodno soglasje republiškega sekretariata za delo, ki pa s svet mora pred izdajo odločbe povprašati za mnenje Gospodarske zbornice SRS in republiškega odbora pristojnega strokovnega sindikata. Na zadnji seji predsedstva pa je RO sindikata delavcev indu-

strije in rudarstva ponovil in podrobneje definiral svoja stališča o teh vprašanjih. Sindikati ne nasprotujejo nočnemu delu žensk in mladine, če to narekujejo res izjemni pogoji poslovanja, ki jih ni mogoče odpraviti v kratkem času. Če pa se že dovoli takšno delo, potem v nobenem primeru ne bi smeli dopustiti nočnega dela za mladoletnike, ki še niso dopolnili 17 let starosti. Pri tem je treba za mladoletnike, ki delajo v rudar-

stvu, zahtevati in uveljaviti dodatne oziroma posebne varstvene ukrepe. O vseh tovrstnih odločitvah bi obvezno morali sklepati samoupravni organi. Hkrati s tem naj bi se samoupravni organi in sindikalne podružnice bolj zavzemali za odpravljanje vzrokov, ki pogojujejo nočno ali podaljšano delo žensk in mladine. V zvezi s tem naj bi v delovnih organizacijah podrobneje proučili tudi ekonomske učinke nočnega dela, saj nekateri podatki kažejo, da takšno delo pomeni čisto izgubo.

RO sindikata delavcev industrije in rudarstva meni, da bi morali nočno delo še posebej stimulirati tako v materialnem smislu — z dodatkom na učinek in ne na osnovo osebnega dohodka — kakor tudi z dodatnimi dnevi dopusta, kar naj bi delovne organizacije podrobneje opredelile že v svoji interni zakonodaji. Dosledno pa se je treba zavzemati tudi za to, da bi bilo v nočnem času poskrbljeno za strokovni nadzor in za organizirano prehrano.

To so, na kratko, najvažnejša stališča RO sindikata delavcev industrije in rudarstva o nočnem delu žensk in mladine. Podrobneje pa bomo o tej problematiki poročali v svoji naslednji številki našega lista.

—mG

PRODAJALKA SRECE

FOTO SLUŽBA DE

NA ROB SEJI UPRAVNEGA ODBORA GOSPODARSKE ZBORNICE SLOVENIJE

S pomočjo tujih kreditov

Minula seja upravnega odbora republiške Gospodarske zbornice je bila zanimiva po tem, ker so se na njej člani lotili dveh temeljnih problemov slovenskega gospodarstva, to so vprašanje cestnega omrežja in nadaljnji ukrepi na nerentabilnih železniških progah v Sloveniji. Spriče obširnosti problematike obeh področij, o katerih je bilo govora na upravnem odboru republiške gospodarske zbornice, se bomo tokrat omejili na problematiko cestnega omrežja, v prihodnji številki pa se bomo obširneje pomudili pri problemih železnic.

ENO VOZILO NA 16 PREBIVALCEV

Člani upravnega odbora republiške Gospodarske zbornice so v razpravi ugotavljali, da so pomanjkljivosti v cestnem omrežju Slovenije iz dneva v dan bolj očitne. In prav zavoljo neustreznosti cest nastane v slovenskem gospodarstvu in prometu letno za približno 28 milijard starih dinarjev škode.

Slovenske ceste so nedvomno postale ozko grlo predvsem zaradi izredno naglega naraščanja števila domačih motornih vozil. Od leta 1946 se je število mo-

(Nadaljevanje na 6. strani)

»Vmešavanje«

V zadnjem času slišimo z raznih strani očitke, da se sindikati »vmešavajo« v življenje delovnih organizacij, da nasprotujejo različnim odločitvam organov samoupravljanja in podobno. Refren vseh teh očitkov pa je, da naj sindikati skrbijo za »svoje zadeve«, uravnavanje življenja v delovnih organizacijah pa naj prepustijo samoupravnemu organu, saj bi v nasprotnem primeru baje nastopali proti samoupravljanju.

Menda ni potrebno posebej poudarjati, da takih očitkov ni slišati drugod kot tam, kjer določene zadeve bolj ali manj »skripljejo« in kjer zato sindikat ne more molčati, saj bi drugače sam zanikal potrebnost svojega obstoja. V vseh tistih delovnih organizacijah pa, kjer življenje poteka normalno, ni slišati, da se sindikati po nepotrebnem »vmešavajo« v razne zadeve, temveč njihovo dejavnost ocenjujejo kot dragocen prispevek k skupnim prizadevanjem za boljše gospodarjenje in za krepitev delavskega samoupravljanja.

Sindikati ne delujejo v nekakšnem brezračnem prostoru, nekje zunaj delovnih organizacij, temveč se njihovo delo odvija tam, kjer delajo njihovi člani, to se pravi v delovnih organizacijah. Zato je pravzaprav smešno slišati očitke o »vmešavanju« sindikatov v življenje delovnih organizacij, saj so preko svojega članstva njihov sestavni del.

Kot organizacija, ki se je tudi rodila zato, da vsestransko štiti interese delovnih ljudi, sindikat seveda ne morejo zatiskati oči pred tistim, kar je v očitnem nasprotju s temi interesi. In vseeno je, kdo v delovni organizaciji krši te interese: dolžnost sindikata je, da stori vse, kar je v njegovi moči, da zaščiti zakonite pravice svojih članov.

In če že govorimo o »vmešavanju« sindikatov v življenje delovnih kolektivov, potem lahko govorimo samo o pomanjkanju tega vmešavanja, nikakor pa ne o njegovem preobilju. Dejstvo je namreč — in to ne priznamo z veseljem — da je le preveč takšnih primerov, ko se sindikat ne »vmeša« v določene zadeve, čeprav bi to bilo nujno zaradi njegovega članstva.

Politiko sindikatov določajo njihovi forumi, načela te politike pa v praksi lahko konkretno izvajajo samo sindikalne organizacije na terenu, predvsem pa v delovnih organizacijah. Tu se morajo sindikati boriti za realizacijo teh načel v vsakdanjem življenju, v konkretnih vprašanjih in zato ni čudno, da večkrat »trčijo« s posamezniki ali pa skupinami, ki določene stvari skušajo prikroniti ali pa svojim ozkim interesom. Potem pa, ko jim sindikalna organizacija stopi na prste, svetohlinsko zavijajo oči in očitajo sindikat, da so proti samoupravljanju, ki po njihovi resnici služi samo kot krinka za oblast nad kolektivom.

Ce se bodo hotele sindikalne organizacije na terenu predvsem pa sindikalne podružnice v delovnih organizacijah res uveljaviti, potem se bodo morale bolj kot do sedaj »vmešavati« v življenje delovnih kolektivov in bolj kot do sedaj štiti interese svojega članstva. In če pri tem ne bodo morda vedele, kako se je neke stvari treba lotiti, oziroma, če njihova lastna prizadevanja ne bodo zadostna, potem lahko računajo, da bodo v svojem boju dobile polno podporo višjih sindikalnih forumov.

MILAN POGAČNIK

MAŁA TRIBUNA

PROIZVAJALCEV O NOVEM BANČNO KREDITNEM SISTEMU

»PREVEČ PRIČAKUJEMO«

Govori Rino Simoneti, glavni direktor Peka, Tržič

V mali tribuni proizvajalcev bomo tokrat posredovali serijo intervjujev z uglednimi gospodarstveniki o novem bančno kreditnem sistemu in njegovem vplivu na učvrstitev gospodarstva. Naš prvi intervjuvanec Rino Simoneti je prepričan, da bodo odnosi med poslovnimi bankami in podjetji dejansko poslovni. Dvomi pa, da bi že izboljšani bančno kreditni sistem zadoščal za stabilizacijo gospodarstva.

»V Peku smo zadovoljni s predvideno kreditno spremembo. Veljamo za solidne bančne partnerje, saj smo vsa posojila doslej redno vračali, ker sredstva hitro obračamo. Če smo doslej dobivali kredite, jih bomo v prihodnje še lažje, ker poslovne banke ne bodo pri deljevanju kreditov več vezane na navodila splošne kreditne politike, po katerih so morale zavzemati enako stališče do podjetij, ki so hitro obračala sredstva, kakor do vseh drugih. Dvomim, da bi v prihodnje zavračale dobre komitente, saj je

tudi v njihovem interesu, da ne kršijo kreditnega načela: varnost, rentabilnost, vračanje, hitro obračanje.

Sam pa med tistimi, ki dvomijo, da je mogoče samo z izboljšanim bančno kreditnim sistemom uravnovesiti gospodarske tokove. Mislim, da od tega preveč pričakujemo. Narodna banka se zadnje čase izredno trudi, da bi omečila emisijo denarja. Poslovnim bankam omejuje kredite, da bi razpoložljiva sredstva gospodarneje posojale. Vendar se bojim, da utegne ta linearni pritisk Narodne banke

časoma onemogočiti razumno obravnavanje komitentov.«

»Torej ne pričakujete bistvenih izboljšav v gospodarstvu?«

»Nisem prepričan, da je mogoče naš »začarani krog«: proizvodnja — produktivnost — osebni dohodki presekat z zgolj z dobrim kreditno-monetarnim sistemom. Sprašujem se, kako velikanske bi morale biti kreditne restrikcije, da bi se pridelitvi osebnih dohodkov spametovali tisti, ki so po splošnem mnenju prešli vse razumne meje. Ti bodo še vedno našli možnost za preplačevanje. In ker bomo — žal — še dolgo obdržali karakteristike potrošniške družbe, nam bodo tisti, ki si preveč privoščijo, vzor za delitev osebnih dohodkov na posameznih gospodarskih področjih. In tekma z njimi se bo nadaljevala, čeprav za ceno zmanjšane akumulacije.«

»Ali zviševanja cen!«

»Da, če bo mogoče, tudi s podraževanjem izdelkov. No, in tako se bo nadaljeval drugi začarani krog: cene — osebni dohodki, zviševanje na zviševanje. Pri stabilizacijskih merah naj bi se vsi, ki delamo v gospodarstvu, vprašali, kaj lahko sami naredimo. Vprašajmo se, kaj osebni dohodki pomenijo v strukturi cene? Kakšne investicije so varne za razdobje petih let, če osebni dohodki letno porastejo za 25%? Kdo lahko ob tem zagotovi varnost investicijskih naložb?«

»Nisem prepričan, da že razumno in gospodarsko upravičeno poviševanje osebnih dohodkov preneči nezgodarne investicije. Ob novem kreditnem sistemu so postale vse tiste gospodarske panoge s svojimi investicijskimi naložbami vred problematične, kjer se po akumulaciji.«

(Nadaljevanje na 6. strani)

REZERVIRANI STOLPEC

MARJAN PETRIČ

tajnik občinskega sindikalnega sveta
Logatec

- Kaj delajo komisije pri vašem občinskem sindikalnem svetu?

Pri občinskem sindikalnem svetu delujejo tri komisije: kadrovska in družbeno samoupravljanje, za organizacijsko kadrovska vprašanja ter komisija za oddih in rekreacijo delavcev. Preden bi na kratko spregovoril o delu komisij, naj še povem, da smo po zadnjem plenumu občinskega sindikalnega sveta črtali iz komisij vse tiste ljudi, ki so bili člani le na papirju, vanje pa izbrali tiste, ki so res voljni delati. Zato tudi že lahko govorimo o prvih rezultatih v delu komisij.

Komisija za samoupravljanje je že izdelala osnutek za anketo, ki jo bo izvedla med najmanj tristo delavci v podjetjih naše občine. Odgovori na anketo pa bodo komisiji in občinskemu sindikalnemu svetu koristili v pripravah na bližnjo občinsko konferenco samoupravljanja. Organizacijsko kadrovska komisija je tudi že začela z evidentiranjem kandidatov za bližnje skupščinske volitve. Razen tega gre za delo te komisije, da se je tudi kadrovska struktura samega občinskega sindikalnega sveta bistveno spremenila. In slednjic še komisija, ki prav zdaj analizira, kako so v delovnih organizacijah logaške občine razdelili sredstva za nekdanje K-15. Komisija hoče s to analizo opozoriti na morebitne slabosti, ko so v delovnih kolektivih prvič razporejali sredstva za oddih in rekreacijo zaposlenih.

MILAN MRAVLJE

predsednik IO sindikalne podružnice
podjetja za izdelovanje oblačinjenega
pohištva TAPO, Ljubljana:

- Katerim vprašanjem bo novoizvoljeni sindikalni odbor namenil največ pozornosti, ko začne svoje delo z nalogo, da premosti enoletno popolno mrtvilo?

Drži, da naše delo ne bo lahko, saj sta od starega izvršnega odbora ostala v podjetju le blagajnik in še en član, preostali pa so zapustili kolektiv, tako da je sindikat čisto zaspal.

Novo izvoljeni izvršni odbor sindikata sicer še ni izdelal podrobne programa za svoje delo, vendar vseeno lahko povem, kaj naj bi bila in mislim, da tudi bo osnovna naloga sindikata v prihodnjem obdobju. Predvsem nam gre za to, da delavcem pojasnimo pomen in vlogo samoupravljanja v naši družbi in še posebej v našem kolektivu. Ne rečem, da naši ljudje ne bi bili že zdaj dobro informirani o vsem, kar se dogaja v našem podjetju in izven njega. Vendar je ta obveščenenost premalo, če hočemo tudi v praksi imeti takšno samoupravljanje, kakršno je načelno deklarirano. Zato pa bo treba veliko delati z ljudmi, kot se temu reče in jim tako rekoč od osnov dalje vse pojasniti. Naš kolektiv namreč zvečine sestavljajo ženske, ki imajo neprimerno več domačih in sploh družinskih skrbi kot moški. Če bi nadaljevali tako, kot smo pred časom že začeli, namreč z bolj ali manj učenimi predavanji in seminarji, bi se nam spet dogajalo, da bi ljudje komaj čakali, da bodo lahko odšli. Temu nasprotno pa nas nekateri posamični primeri, ko so bila različna predavanja zelo konkretna, ko je predavatelj govoril v vsakomur razumljivem jeziku, opozarjajo, da le to pomeni tisto pot, po kateri bomo zbudili večji interes sindikalnega članstva za neposredno sodelovanje pri odločanju in gospodarjenju v našem kolektivu.

VLADIMIR ROLA

pomočnik direktorja Tovarne avto-
opreme Ptuj:

- Na »Večeru bralcev DE« v Ptujju vam je žreb namenil enoletno brezplačno naročnino na naš list. Kaj menite o vsebini Delavske enotnosti in kaj predlagate, da bi jo lahko še izboljšali?

Po pravici povem, da Delavske enotnosti doslej nisem ravno pogosto prebiral, čeprav mi je bila na voljo v tajištvi našega podjetja. Pojasnil bi rad, zakaj je bilo tako, oziroma s čim se mi je vaš list zameril? Poskusite se zviševati v mojo kožo in razmiselite:

Vsa povojna leta sem zaposlen na različnih vodilnih mestih. Kadarkoli pa sem odprl vaš list in povedal sem že, da to ni bilo pogosto, sem vselej našel kak prispevek, v katerem ste se obregnili ob direktorja in druge vodilne delavce, kakor ga bi res oni bili vselej in vsega krivi. Ne rečem, da tudi vodilni ne delamo napak, vendar sem dobil občutek, da enostranski obravnave vodilne organizatorje dela in proizvodnje; da povečujete te njihove napake in zmanjšujete zasluge. Kot eden vodilnih delavcev v ptujskih podjetjih pa si upam trdit, da zelo dobro poznam tudi vse druge. Vem, da jih je med njimi veliko, ki so nekakšen motor, ki poganja podjetja, pa jim vseeno nasprotujejo nekateri najožji sodelavci ali, kar je še huje, tudi samoupravni organi in morda kolektiv kot celota. Vzrok pa je največkrat v tem, da se zavzemajo za nekaj, pri čemer mora vsakdo znova dokazati svoje znanje in sposobnosti. Kot nosilec progresivnih idej se torej spopadajo z opozicijo v lastni hiši.

FRANC ŠINKOVEC

predsednik sindikalne podružnice Tapetništvo, Trbovlje:

- Zaradi neurejenega poslovanja je prišlo vaše podjetje pod prisilno upravo. Povejte prosim, kakšen je delež sindikata ob prizadevanjih kolektiva, da bi delovna organizacija »splaval«, kot temu pravimo.

Po pravici povedano — zelo skromen. Ob tej trditvi pa moram poudariti, da ne zaradi tega ker bi naša sindikalna podružnica spala. Gre za nekaj čisto drugega. Naš kolektiv je dobesedno zapeljala skupina ljudi, ki se želi zrinuti kar najbolj pod vrh v podjetju. Mene na primer, ki sem zagovarjal našega direktorja — delavski svet mu je namreč dal odповod — saj pomeni direktor v današnjih razmerah za nas resnično bilko, so skušali ti ljudje povsem onemogočiti. Predsednik delavskega sveta in predsednik upravnega odbora sta mi zelo zamerala, da se »vrtikam« v politiko podjetja in da sem se na lastne oči prepričal o tem, da lahko prodamo kupcem toliko naših proizvodov, kolikor smo jih zmogli napraviti. Nekateri v podjetju namreč trdijo povsem drugače. Kako daleč je šla samovoljna nekaterih pri nas, pa priča tudi dejstvo, da sta mi predsednik delavskega sveta in predsednik upravnega odbora prepovedala sleherni stike z vsemi družbeno političnimi forumi v Trbovljah, vključno z občinskimi sindikalnim svetom. Da bi mi še bolj onemogočili delo, so mi vzeli celo časopis Delavska enotnost. Ne vem natančno, kaj so želeli doseči s tem, vsekakor pa sem se takoj sam naročil na ta naš list.

Kako potekajo priprave na občne zbere sindikatov

S PLENUMA OBSS KOPRJE:

POŠTEN OBRAČUN DELA

Sredi minulega tedna je bila v Kopru plenarna seja ObSS. Osrednjo točko dnevnega reda so posvetili pripravam na bližnje občne zbere sindikalnih podružnic.

Skrbno pripravljen referat tajnika ObSS Dušana Raka in razprava sta poudarila, da je odvisen uspeh delovnega dogovora delavcev na zboru od temeljitih vsebinskih in organizacijskih priprav. Menili so, da je sicer v posameznih kolektivih opaziti bolj pogumno uveljavljanje delavcev v sistemu samoupravljanja, k čemur sta zlasti pripomogla IV. plenum ZKJ in družbena reforma, vendar bi kazalo posvetiti vso pozornost v vsebinskih pripravah na zbere tistim vprašanjem, ki so jih že načeli delavci na minulih občnih zboreh, vendar nanje vodstva sindikata niso odgovorila v tej mandatni dobi. Izvršni odbori bi morali na zboreh odkrito priznati dosežene slabosti pri svojem delu, hkrati pa z vso odgovornostjo zagotoviti sposobno in delovno nasledstvo ter zasnovati s pomočjo članstva temeljite delovne programe.

Bržčas ni naključje, so poudarili člani plenuma, da so na minulih občnih zboreh govorili kar v 31 sindikalnih podružnicah o delitvi dohodka in nagrajevanju po delu, v 20 so razpravljali o stanovanjski problematiki, o vlogi sindikata v delovnih organizacijah v 16, o delu samoupravnih organov v 12, o odgovornosti in medsebojnih odnosih pa v 19. Podatki izražajo hkrati, katera neurejena vprašanja najbolj prizadevajo delavce. Tem vprašanjem bi morala dosežena vodstva posvečati vso pozornost in o rezultatih poročati na prihodnjem občnem zboru.

Izvršni odbori bi morali odkrito in pošteno poravnati račune dosežanega dela. Ugotoviti je potrebno, ali je tam, kjer so slabo delali, krivo temu vodstvo sindikalnih podružnic, ker morebiti ni bilo kos zahtevam članstva, ali pa gre za druge prepreke v delovni organizaciji, ko morda posamezne skupine delavcev zavirajo pobude sindikalnega vodstva. Tudi o tem je potrebno odkrito spregovoriti na občnih zboreh. Na Koprskem se je že primerilo, da so delavci pogumno spregovorili o nepravilnostih in obračunali iz oči v oči s krivci, vendar šele potem, ko se je gospodarjenje v njihovi delovni organizaciji že potapljalo. Do končnega poloma in prve pogumne besede pa je seveda preteklo več nezadovoljnih let zaradi nizkih osebnih dohodkov, razrahljanih medsebojnih odnosov in nesposobnih poslovnih uspehov. Sindikat se mnogokje ni postavil po robu poskusom upravnega in strokovnega vodstva, ki so strahovalo tiste delavce, ki so želeli opozoriti na napake.

V razpravi na plenumu je bilo tudi slišati, da izvršni odbori sindikata niso prevzeli nase vloge zaščitnika članstva, saj menda na Koprskem ni primera, kjer bi delavca zavoljo izrabljanja zakonskih pravic v medsebojnih odnosih zagovarjal izvršni odbor sindikata v podjetju. Zato pa se je v pravni pisarni občinskega sindikalnega sveta oglasilo doslej že 900 delavcev, ki so prosili za pravno pomoč. V pisarni vedo tudi povedati, da so prizadeveli delavci skoraj vedno iz istih delovnih organizacij. Dogajalo pa se je nasprotno, da so celo vodstva sindikalnih podružnic klicala na

zagovor delavce, ki so se zahtevali po pomoč na občinski svet.

Resnici na ljubo, takšni primeri so zelo redki, kajti večina vodstev sindikalnih podružnic dela v interesu članstva. To pa še ne odvezuje občinskega vod-

Z OBSS NOVA GORICA:

KAŽIPOT VODSTVOM

Na zadnji plenarni seji je Aleksander Cerčec, predsednik ObSS Nova Gorica, predlagal članom plenuma, da bi ob pripravah na občne zbere morali spregovoriti mimo mnogih drugih vprašanj zlasti o vsebinski izvedbi občnih zboreh, o programiranju dela sindikalnih podružnic in o kadrovski problematiki. Iz njegovega referata povzemamo nekatere misli.

Analiza, ki smo jo opravili po zadnjih občnih zboreh kaže, da so izvršni odbori lasi dobro opravili obračun svojega dela. Poročila izvršnih odborov so zajemala tiste vsebinske probleme, ki delovne kolektive najbolj prizadevajo. Tako so izvršni odbori poročali, kaj je sindikat storil na področju družbenega standarda in rekreacije, o razvoju samoupravnih odnosov, o delitvi osebnega dohodka, kadrovski problematiki, o zdravstveno tehničnem in socialnem vrstju delavcev, o delitvi čistega dohodka, kako je izvršni odbor skupno s članstvom razglabljal o materialnem položaju delovne organizacije, o povezavi sindikalnih organizacij z drugimi organizacijami in o medsebojnih odnosih in o integracijskih procesih. Podobno vsebino bi kazalo prenesti tudi na letošnje občne zbere.

Pri ocenjevanju lanskih občnih zboreh pa smo opazili tudi nekatere slabosti in pomanjklivosti, ki se letos ne bi smele ponoviti. Mnoge delovne organizacije izdajajo na primer svoja informativna glasila. V njih pa so zelo pomanjkljivo poročali o občnih zboreh, čeprav je v razpravi sodeloval skoraj vsak deseti član kolektiva. Osnovna slabost minulih občnih zboreh pa je, da so zaključke, ki jih je zbor predložil hkrati kot delovni program novega sindikalnega vodstva, zasnovali izvršni odbori brez sodelovanja članstva. Temu bi se morali v prihodnje izogniti, kajti prav od dobro za-

svta sindikata, tako so poudarili na plenumu, da se ne bi z vso pozornostjo vključil v priprave na občne zbere in po svoji najboljši moči pomagal sindikalnim podružnicam pri izvedbi kvalitetnih zboreh.

Dobro bi bilo, tako so svetovali člani plenuma, da bi se izvršni odbori pred občnimi zbore pogovorili z delavci po delovnih enotah in po obratih, prislunhli njihovim željam in na osnovi teh dogovorov zasnovali dnevni red za občni zbor. S takšnim načinom bi si zagotovili na občnih zboreh troje: načelji bi vprašanje, ki zanima večino članstva, ognili bi se dolgočasnemu posplošenemu govoricenju, hkrati bi pa pobudili delavce k bogati razpravi.

Letošnji občni zbori po mnenju plenuma ne bi smeli spregledati poleg obratnih samoupravnih odnosov tudi nekaterih ekonomskih vprašanj, ki jih zastavlja gospodarska reforma. Posebno pozornost pa velja posvetiti organizacijskim vprašanjem sindikalne organizacije. O tem so na plenumu veliko govorili. Menili so, da bi se bilo

potrebno skupno s članstvom dogovoriti o idejni enotnosti sindikalnega članstva. Izkušnje kažejo, so rekli, da smo ta vprašanja doslej puščali vnemar. Narobe smo ravnali že pri samem včlanjenju v sindikalne organizacije. Delavec postane ob sklenitvi delovnega razmerja avtomatično že član sindikata in če mu je to prav ali ne. Pogosto se primeri, da mu sindikat, ki ga je brez njegove privolitve včlanil v organizacijo, potem ne zagotavlja pravic, ne posluša njegovih želja in zahtev, ampak vzdrži edino vez preko članarino. Razumljivo, da se potem zamaje zaupanje v takšno organizacijo in da izražajo člani to nezaupanje v vprašnji, čemu le plačujemo članarino, čemu sploh sindikat? Zato bi moralo tudi v sindikatu obveljati načelo, da ima lahko organizacija uspehe le tedaj, kadar se vanjo vključujejo delavci s prepričanjem, da jim je potrebna, kadar verujejo v njeno vlogo in učinkovitost pri uveljavljanju skupnih želja in potreb.

I. VRHOVČAK

dujejo in bi že zato o njih morali nekaj reči.

Čedalje bolj spoznavamo, da pumeni reforma boljše in bolj racionalno organizirano poslovanje in tehnologijo dela. Vse to pa je neločljivo združeno z izobražbeno ravnilo celotnega kolektiva in s kadrovsko strukturo. Zato bi prav na področju izobraževanja moral sindikat več storiti. V občini je pa še veliko delovnih organizacij, ki niso poskusile niti z na preprostejšimi oblikami izobraževanja. Zanimivo, da je v teh kolektivih tudi samoupravljanje in celo družbeno političnih organizacij manj učinkovito. V prizadevanju za izboljšanje izobraževanja ravnaj delavcev in za boljšo kadrovsko strukturo vodilnih delavcev bi morali sindikati ozkazati vzhled v lastni organizaciji. V vodstvu sindikatov bi morali voliti tovariše, ki bodo s svojim idejnim prepričanjem in znanjem lahko uveljavljali takšno voljo sindikata.

Z OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V

NAMESTO MITINGA — DELOVNI DOGOVOR

Vprašanje, kako zagotoviti dobro izvedbo občnih zboreh sindikalnih podružnic, je bilo v ospredju razprave na seji plenuma občinskega sindikalnega sveta v Slovenskih Konjicah.

In razprava je pokazala, da bodo morali v Konjicah največjo skrb posvetiti vsebinskim pripravam občnih zboreh, vzporedno s tem pa tudi urejati kadrovska in organizacijska vprašanja.

Čeprav v času letnih občnih zboreh še ne bodo v celoti znani

rezultati gospodarjenja v letošnjem letu, bodo morali sindikati po mnenju članov plenuma ob tej priložnosti razpravljati tudi o tem. Na občnih zboreh naj bi podrobneje analizirali porast produktivnosti, racionalnost, izkoriščenosti sredstev, vprašanja s področja nagrajevanja in delitve dohodka, izobraževanje članov sindikata in še posebej članov samoupravnih organov. Na ta način bi si zagotovili konkretno razpravo brez olepšav in načelnih ugotovitev. Sploh pa so člani plenuma večkrat n. glasili, da morajo biti občni zbori delovni dogovori članov posamezne sindikalne podružnice, ne pa mesto, na katerem bi obravnavali splošne gospodarske probleme.

Zato naj bi tudi namesto deklarativnih sklepov na letošnjih občnih zboreh-sindikati v delovnih kolektivih sprejemali programe za prihodnje delo sindikalnih podružnic. Zato bi po predlogu plenuma občinskega sveta morali o programih dela razpravljati že na sestankih s članstvom pred letnimi zbore torej tedaj, ko bodo govorili tudi o kandidatih za nova vodstva in izbirali kandidate, ki bodo tudi voljni prevzeti tako odgovorne naloge. V. L.

Z OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V AJDOVŠČINI:

BREZVESTNOST ALI KAJ?

Pred dnevi je predsednik ObSS Ajdovščina Dario Bolčina sklical plenarno sejo. Za dnevni red je predlagal — priprave na občne zbere sindikalnih podružnic. Toda vabilo se je odzvalo od 21 le 8 članov plenuma, ki jim je sindikalno članstvo zaupalo na zadnjem občnem zboru vodstveno funkcijo v občinskih sindikatih. Zavoljo nesklepnosti so morali plenarno sejo odložiti na poznejši čas. Odložiti pa so morali, po zaslugi druge polovice članov plenuma, ki jih ni bilo na sejo, tudi prve priprave občinskega sindikalnega vodstva na občne zbere sindikalnih podružnic.

Takšno brezvestno zaviranje dela občinskega sindikalnega sveta pa utegne zavreti tudi delo v sindikalnih podružnicah. Vodstvo ajdovskih sindikatov se namreč zaveda, da pomenijo temeljite, pravočasne priprave na občne zbere in konkretna pomoč izvršnim odborom že pol uspeha, ki ga želijo doseči aj-

doovski sindikati na letošnjih zboreh.

Ajdovski delovni kolektivi so po večini maloštevilni in značilno je, da v manjših delovnih kolektivih delo izvršnih odborov ni tako učinkovito, kot si želijo članstvo. Prav v zadnjem času se poraja v nekaterih ajdovskih kolektivih mnenje, da se sindikat in samoupravni or-

gani pri svojem delu nespretno dopolnjujejo in da obravnavajo pravzaprav enaka vprašanja. V takšnih kolektivih sindikat ni samostojna organizacija, ki naj služi interesom članstva, ampak je pogosto le posrednik mnenj in stališč, ki jih zavzamejo vodstvo, samoupravni organi in strokovne službe. V takšnih kolektivih se zato tudi pogosto vlišejo glasovi, da sindikalno vodstvo, pobira le članarino, da pa je s svojim delom ne upravičuje, ker se ne oslanja na članstvo.

O tem in o številnih vprašanjih, ki si jih zastavljajo v sindikalnih podružnicah, pa bi moral v ajdovskih sindikatih spregovoriti vsaj na prihodnjem plenumu in izoblikovati takšna stališča in mnenja, ki bi bila v pomoč vodstvom izvršnih odborov pri vsebinskih pripravah na občne zbere...

-ak

Iz razprave o delitvi po delu na plenumu RS ZSS

GABRIJEL SFILIGOJ, SEKRETARIAT ZA DELO IZVRŠNEGA SVETA:

POTREBA ALI POTUHA?

Ko presojava, ali revalorizirati minimalne osebne dohodka, moramo najprej ugotoviti dejansko stanje. Strinjamo se z ugotovitvijo, da je v delovnih organizacijah veliko stokanja. Spricho podatkov, ki so nam na voljo, pa se mi zdi, da je kljub sedanjemu stanju veliko možnosti za povečanje osebnih dohodkov z večjo produktivnostjo. Bilo je govora o blokiranju žiro računih delovnih organizacij. Naj povem, da je imelo lani po re-

formi 208 porabnikov družbenega premoženja blokirane žiro račune, kasneje 83, 15. oktobra letos pa samo še 75. Povprečna doba blokiranja znaša po podatkih SDK samo šest do sedem dni. Vrednost blokacije se zmanjšuje. Če upoštevamo to argumentacijo, potem ne drži, da so minimalni osebni dohodki velik problem. Gre za majhno število delavcev — 6,2 % vseh zaposlenih v gospodarstvu — ki

bi bili morebiti ogroženi zaradi blokiranja žiro računov. Kaže pa, da ta morebitna nevarnost ni realna. Dejstvo je, da so štiri mesece po spremembi zakona o knjigovodstvu samo v enajstih delovnih organizacijah prejeli delavci minimalni osebni dohodek. Gre za 600 do 677 delavcev ali za 0,14 do 0,16 % vseh zaposlenih v gospodarstvu, ki delajo večinoma v majhnih, nesolidnih, slabih podjetjih. Pri tem mora-

mo upoštevati dejstvo, da se rezervna sredstva gospodarstva tako v občini kot v republikli povečujejo — in da so torej možne sanacije vseh vrst v podjetjih, kjer zaposleni dobivajo minimalne OD. Zato se mi ne zdi potrebno, da bi revalorizirali minimalne OD, ker bi to pomenilo potuho pred prizadevanji za izboljšanje razmer v prizadetih delovnih organizacijah.

ZA DELAVSKO ENOTNOST GOVORI SLAVKO LAMBERGAR, PREDSEDNIK OBSS LJUBLJANA CENTER

S konkretno akcijo v zaščito članstva

V komaj minulem obdobju, zlasti pa še v času ob reformi in takoj po njej so tudi sindikati v ljubljanski občini Center namenjali največ pozornosti različnim sistemskim vprašanjem, še posebej pa problemom produktivnosti dela, delitve po delu in problematiki izboljševanja kadrovskih struktur zaposlenih. Te zadeve so pravzaprav pomenile tudi poglavitno vsebino zadnjega občnega zbora ObSS Ljubljana-center.

»Spoznali pa smo, da niso nič manj aktualni tudi drugi problemi, predvsem vprašanja v zvezi z osebnim in družbenim standardom zaposlenih ter samoupravni odnosi nasploh, kar pa vse v delovnih organizacijah pogojuje ugodno razpoloženje zaposlenih in urejene notranje odnose, s tem pa tudi večje delovne in poslovne uspehe.« je na začetku razgovora poudaril predsednik sindikatov v ljubljanski občini Center Slavko Lambergar. »Prav zaradi tega tem vprašanjem zdaj posvečamo enako ali še večjo pozornost.«

»Kakšne konkretne rezultate pa so obrodila tovrstna prizadevanja sindikatov v občini Center?«

»Če odštejem, da je zavoljo predvidene združitve sindikatov v Ljubljani naš delovni program deloma zožen, bi vendar moral poudariti, da smo vsaj na nekaterih področjih o katerih pa mislimo, da so bistvena za našega delovnega človeka, dosegli lepe rezultate. Kakor veste, je reforma na primer navrgla velikanski sklop nerešenih vprašanj v stanovanjskem gospodarstvu. Ob tem se je že klasični problem, kako priti do stanovanja, pokazal v povsem novi podobi. Sprva smo tudi mi živeli pod vplivom splošnega prepričanja, da delovne organizacije na splošno niso več zainteresirane reševati stanovanjskih vprašanj svojih delavcev. Kajti stanovanja že imajo najbolj potrebni, medtem ko jih še nimajo tisti prosilci, ki dobivajo le povprečne ali podpovprečne osebne dohodka. Vendar pa tem podatkom docela le nismo verjeli. Nekateri podatki so namreč nakazovali nasprotno, da podjetja vse več vlagajo v stanovanjsko gradnjo, ker pač prihajajo do prepričanja, da so poleg investicij v tovarniške zidove in opremo enako važne tudi investicije v proizvajalčev standard. Zato smo na občinskih sindikatih izdelali podrobno analizo, v kateri smo za tri leta nazaj obdelali vsa vprašanja, ki so povezana z življenjskim standardom zaposlenih: stanovanjsko izgradnjo, politiko zaposlovanja, varstvene ustanove, rekreacijo. Ti podatki pa so nas dokončno prepričali, da vsaj za našo občino ne držijo trditve, da po podjetjih ni interesa za gradnjo stanovanj. Zato smo tudi odločno zahtevali, da morajo banke nuditi varčevalcem za

stanovanja ugodnejše pogoje! Prepričan sem, da bodo morali biti pogoji pri dodeljevanju kreditov za stanovanja v prihodnje še ugodnejši, kajti če v delovnih organizacijah kažejo razumevanje za te zadeve, bodo njihovo željo in pobudo morale še bolj kot zdaj podpreti tudi banke.

To je bil eden konkretnih rezultatov naših sindikatov v zadnjem obdobju. Dodam naj še to, da smo sindikati v občini Ljubljana-Center odločno nastopili tudi pri oblikovanju urbanistične politike. Zavezali smo se, da je treba razvijati vse tiste vrste gradenj, ki nudijo zainteresiranim posameznikom večje možnosti za neposredno vključevanje v lastni sredstvi in lastnim delom. Deloma smo pri tem uspeli, saj je na področju Ljubljane vendar že mogoče dobiti lokacije tudi za gradnjo vrstnih hišic in sploh za individualno gradnjo, medtem ko smo še v najbližji preteklosti razvijali pretežno blokovno gradnjo, ki nedvomno ima prednosti, vendar pa zahteva večja sredstva, kot pa z njeni podjetja, oziroma posamezniki razpolagajo.

Na pobudo sindikatov občine Center so se končno združile tudi tri, prej samostojne občinske počitniške skupnosti, kar zdaj pomeni nekak zaroček organizirane skrbi za odidih in rekreacijo na področju mesta Ljubljane. —m.g.

PAVLE PEČAR, OBČINSKI SINDIKALNI SVET KOPER:

VENDARLE PROUČIMO MINIMALNE OSEBNE DOHODKE

O odstotku ljudi z minimalnimi osebnimi dohodki ne moremo razpravljati, kot da gre za zajce, ne pa za ljudi. Na terenu je čutiti ta problem in v naši občini smo o njem že razpravljali. V Kopru imamo obrtno podjetje, kjer delavci že štiri mesece prejemajo minimalne osebne dohodka. Predstavniki občine in kreditne banke so temu podjetju z lahkimi srcom odobrili kredit brez izdelane sanacijskega programa. V sindikatu smo bili proti temu, saj je vsekakor potrebno najprej ugotoviti, ali ima podjetje sploh kakšno gospodarsko perspektivo. Nisem za to, da dajemo potuho vsakemu podjetju, kadar mora izplačevati minimalne osebne dohodka. Zdi se mi pa, da je treba vprašanje minimalnih osebnih dohodkov opredeliti iz vsebinskega vidika. Zato predlagam, da komisija za gospodarstvo pri RS ali kak drug organ zbere problematiko in prouči to vprašanje. Ne moremo se zadovoljiti s trditvijo, da problem minimalnih osebnih dohodkov lahko mirno odložimo vse dotlej, dokler četrtina podjetij ne bi bila prizadeta zaradi takšnih osebnih dohodkov.

V nekaterih podjetjih odbijajo določen odstotek od osebne dohodka pri tistih, ki imajo pomanjkljivo strokovno izobrazbo. Zdi se mi pravilno, da se v

primerih nezadostne izobrazbe pri kadru v strokovnih službah res odtegne določen odstotek osebne dohodka. Z druge strani pa se mi zdi, da v proizvodnji to ni potrebno. V Tomosu so uvedli takšne odbitke v celotni proizvodnji, čeprav imajo dobro organizirano kontrolo kakovosti in količine proizvodnje. Trditi smo, da je penaliziranje nasprotno načelu nagrajevanja, v To-

mosu pa so trdili, da s tem spodbujajo izobrazbo. Praksa pa kaže, da le nimajo prav. Naše stališče je, da je treba izobraževanje bolj konkretno spodbujati. Urediti je treba osebne dohodka tistih, ki že imajo potrebno strokovno izobrazbo ali ki se izobražujejo. S tem bomo dosegli, da se bodo strokovno izobraževali tudi tisti, ki imajo pomanjkljivo izobrazbo.

DUŠAN KORINŠEK, JUGOTEKSTIL, LJUBLJANA:

Tudi zavest ima mejo

Delitev po delu in uspehu smo v našem podjetju uveljavljali po svoje. V delovni organizaciji, kot je naša, menimo, da je plačan po delu tisti, ki opravi delo, ki mu ga je nekdo naložil. Administracija, ki je dolžna opraviti določena dela, mora biti plačana po tem, kako je to delo opravila — dobro ali pa slabo. Če v podjetju že imamo določeno število delavcev, potem moramo tem delavcem priskrbeti tudi delo. Če tega ne stori-mo, potem dobijo del dohodka, ki bi ga sicer dobili vodilni delavci v tistem sektorju, kjer delajo ljudje, ki jim nismo priskr-

beli dela. To naj se torej pozna v žepu tistega, ki je kriv, da smo zaradi slabe organizacije dela manj naredili in s tem dosegli slabše rezultate. Veliko je dela, ki ni rentabilno. Tisti, ki opravlja takšno delo, seveda ne more dobiti visokih osebnih dohodkov. Zato menim, da je treba ljudi, ki skrbijo za organizacijo dela, nagrajevati glede na dosegene uspehe in rentabilnost delovne enote oziroma celotnega podjetja.

V današnji razpravi se še nihče ni dotaknil vprašanja odlivanja kadrov v inozemstvo. Ta problem čutimo tudi mi v zunanji trgovini in ne samo delovne organizacije v proizvodnji. Strokovnjaki ne odhajajo v inozemstvo zaradi pomanjkanja dela, temveč zato, ker za svoje sposobnosti ne dobijo ustreznega zaslužka. Fakultetno izobraženi ljudje, ki delajo na komercialnih poslih, imajo dnevne stike z inozemskimi partnerji, ki jim nudijo, da se zaposlijo pri njih — bodisi tako, da odidejo v inozemstvo, bodisi da pri nas doma prevzamejo zastopstvo njihovih firm. Samo primer iz naših izkušenj: nekateri naši delavci, ki so prevzeli zastopstvo tujih firm, zaslužijo za enako delo milijon in pol dinarjev mesečno, medtem ko so v naši delovni organizaciji imeli desetkrat manjše osebne dohodka. Lahko izgrajujemo naš kadeer na zavesti, da bo nekoč bolje, vendar se ta zavest nekje preneha.

M. P.

DR. LOJZE KIAUTA, EKONOMSKA FAKULTETA, LJUBLJANA:

Gre za vse dejavnike gospodarjenja

Merila plačevanja po učinku morajo biti realno postavljena; čim bolj so ta merila tehnično pravilna, tem večje rezultate lahko dosegemo. Če je analitična ocena delovnih mest realno postavljena, potem sta norma ali akord samo dopolnilo, samo ključ za pravilnejšo delitev osebnega dohodka. Ker pa se proizvodni pogoji spreminjajo, lahko tudi norme oziroma analitične ocene delovnih mest veljajo samo za določen čas. Ob spremembah pogojev dela, še posebno tehničnih pogojev, je

potrebno spremeniti tudi norme. Merila delovnega učinka, s katerimi ugotavljamo količino dela, so seveda potrebna, imajo pa tudi svoje pomanjkljivosti. Delavec, ki je plačan po količinskem merilu, se bo trudil, da bo čimveč napravil, ne bo pa varčeval z materialom, ker bi ga le-to oviralo pri delu. Tudi s strojem se ne bo kaj prida ukvarjal, ker bi s tem zamudil čas in bi bil njegov količinski učinek manjši. Pri nas pa delavec ni samo delavec, temveč tudi gospodar in v tej vlogi ne

more zanemarjati ekonomičnosti. Ta problem lahko uredimo s kompleksnim načinom nagrajevanja. Vprašanje ekonomičnosti ponekod urejajo s premijami na prihranek materiala. V okviru delovnih enot se pokažejo rezultati vseh dejavnikov, ne samo rezultati produktivnosti. Če je produktivnost velika, ekonomičnost pa istočasno slaba, potem bo tudi dohodek manjši. Zato moramo v okviru delovnih enot ugotovljati vse dejavnike, ki vplivajo na rezultate poslovanja.

Pravna posvetovalnica DE

121. VPRAŠANJE:

Dne 26. julija 1966 mi je komisija pri KZSZ v Ljubljani izdala odločbo za klimatsko zdravljenje v Dolenjskih Toplicah. Uprava zdravilišča Dolenjske Toplice me je na zdravljenje poklicala 13. septembra 1966. Zanima me, kako se mi za čas zdravljenja obračuna nadomestilo in kako si naj razlagam člen 36. zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju (Uradni list SFRJ št. 29/66).

C. Z. — Kresnice

Od 28. julija 1966 dalje, ko je stopil v veljavo zakon o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju (Uradni list SFRJ št. 29/66), zavarovancu ni več zagotovljeno zdravljenje v naravnih zdraviliščih na stroške socialnega zavarovanja. Člen 36. omenjenega zakona pa izjemno določa, da zavarovanci, za katere je bila pred uveljavitvijo tega zakona izdana odločba o napotitvi na zdravljenje v naravno zdravilišče in zdravljenje še niso nastopili, ker jih zdravilišče še ni poklicalo, lahko uveljavijo dovoljeno zdravljenje ob pogojih in na način, kot je bilo to predpisano pred uveljavitvijo tega zakona.

Ker vam je bila izdana odločba o napotitvi na klimatsko zdravljenje v toplicah že pred 28. julijem 1966, se lahko zdravite na stroške socialnega zavarovanja, čeprav ste bili poklicani v toplice šele dne 13. septembra 1966.

Ker imate v toplicah brezplačno nastanitev in hrano, se vam bo za ta čas zmanjšalo nadomestilo osebnega dohodka za 40 %, če nimate družinskih članov, ki bi bili zavarovani po temeljnem zakonu o zdravstvenem zavarovanju, za 20 % če imate enega in

za 10 % če imate dva taka družinska člana. Če imate tri ali več takih družinskih članov, se vam nadomestilo ne bo zmanjšalo.

M. VEHOVEC

122. VPRAŠANJE:

Ali ima delavec, ki se je vrnil z odslužitve vojaškega roka, pravico do letnega dopusta, če se je vrnil v svojo delovno organizacijo v mesecu septembru in je v prejšnjem letu koristil letni dopust? Če ima tak delavec pravico do letnega dopusta, pa nas zanima, ali mu pripada dopust, določen po osnovah in merilih naših splošnih aktov, v celoti ali le del. glede na čas, ki ga prejbe na delu v tem koledarskem letu po vrnitvi z odslužitve vojaškega roka.

Obrtno gradbeno podjetje — Nova Gorica

Ker po določilu čl. 131 temeljnega zakona o delovnih razmerjih delavec, ki odide na odslužitev oz. doslužitev vojaškega roka, ostane še naprej član delovne skupnosti in ima neposredno po odslužitvi vojaškega roka pravico se vrniti na delo v isto delovno organizacijo, pri čemer vse njegove pravice in dolžnosti, ki se pridobivajo po delu ali iz dela, v njegovi odsotnosti mirujejo in ker ima delavec med letom pravico do letnega dopusta, in ga delovna skupnost zanj ne more prikrajšati (1. in 2. odst. čl. 63 TZDR), ima pravico do letnega dopusta v celoti, čeprav se je v koledarskem letu vrnil šele meseca septembra in čeprav je svoj letni dopust za prejšnje leto pred odhodom na odslužitev vojaškega roka že izkoristil. Letni dopust se namreč koristi praviloma le v celoti, in TZDR ne predvideva možnosti, da bi de-

lovna organizacija lahko delavcu odobrila v takem primeru le del letnega dopusta.

O tem vprašanju je podobno mišljenje objavil tudi zvezni sekretariat za delo pod št. 2815/1 z dne 8. novembra 1966 z obrazložitvijo, da ima delavec, ki je odšel na odslužitev oz. doslužitev vojaškega roka po 8. aprilu 1965, torej po uveljavitvi TZDR, pravico do koriščenja letnega dopusta v letu, v katerem se je vrnil z odslužitve vojaškega roka, če je imel pred svojim odhodom najmanj 11 mesecev neprekinjenega dela in če se je po vrnitvi z odslužitve vojaškega roka takoj ponovno zaposlil v delovni organizaciji. Čas, katerega je delavec prebil na delu pred odhodom na odslužitev, a je krajši od 11 mesecev, pa se sešteva s časom, ki ga bo prebil na delu v delovni organizaciji v letu, v katerem se je vrnil iz vojske, tako da lahko tak delavec pridobi pravico do koriščenja letnega dopusta tudi takrat, kadar do konca tega leta v obeh časovnih obdobjih dopolni 11 mesecev dela.

A. POLJANSEK

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Prajsnji teden je med delom sredi Ljubljane izgubil življenje mlad zidar. Padel je s stolpnice in obležal na zemlji. Poklicali so rešilni avtomobil in ga odpeljali. Odpeljali so ga v mrtvašnico in ne v bolnišnico.

Teško je po nesreči zbrati dovolj podatkov, s katerimi bi dokazali, da bi smrti lahko prekrizali račune, če bi ravnali drugače. Staro pravilo tudi pravi, da o mrtvih ne smemo govoriti slabo. Kljub temu pa ne bomo ravnali napačno, če zbrane podatke uporabimo kot opozorilo, da nesreča nikoli ne počiva.

Gradbeno podjetje iz Izole ima v Ljubljani več gradbišč. Na Jami gradijo stolpnico za samce. Prav na tej stolpnici pa se je smrtno ponesrečil zidar Marjan Šacer.

Gradbinci Stavbenika v Šiški se še živo spominjajo nesreče. Teden dni po nesrečnem dogodku, ko so zidarja že pokopali, se med delom in po delu še vedno pogovarjajo o njej. Obnavljajo spomine, iščejo vzročno zvezo s smrtjo in seštevajo napake.

Delovodja na stolpnici je na dan nesreče ukazal ponesrečenemu zidarju, naj z malo obmeče steno in strop v osmem nadstropju. Zidar se je dela lotil s pomočnikom.

ZIDARJEVA OSMRTNICA

Frnjem Kovačičem. Najprej sta postavila oder, na oder sta položila malto, nakar je zidar začel z delom.

Nihče pa ne ve, kaj se je zgodilo potem. Prič o nesreči ni. Na delovnem mestu je bil zidar sam. Njegov pomočnik je odšel po potrebni material. Domnevajo, da je zaradi loma zunanje deske, na katero je bil naslonjen oder, izgubil ravnotežje in padel skozi balkonska vrata 21 metrov globoko na dvorišče, čeprav je delo opravljal v notranjosti stavbe. Padec sta videla dva delavca, ki sta se zadrževala na dvorišču.

V Stavbeniku so imeli na gradbiščih zadnje smrtno nesrečo pred osmimi leti. To je njihova druga nesreča s smrtnim izidom.

Stane Barbič, šef gradbišč Stavbenika v Ljubljani pravi:

»V podjetju se trudimo, da bi bili delavci varni pri delu. Vendar to ni dovolj, če se delavci ne držijo tistega, kar jih učimo. Pri nesrečah v naši stroki pogosto ugotovljamo, da so delavci največkrat sami krivi, da so malomarni, neprevidni ali nepreračunljivi. Ne bom trdil, da je vsak svoje nesreče kovač, vendar menim, da se vsaka napaka hitro maščuje.«

O vzrokih nesreče sta med delavci dve domnevi. Nekateri trdijo, da si je zidar postavil oder zelo nerodno, ker ga je oprl na neprimerno desko od zunaj. Deska se je zlomila in to je imelo za posledico nesrečni padec.

Delovodja na stolpnici Milko Treska se sprašuje: »Zakaj si je sploh postavil oder, ko bi lahko delo opravil brez njega? Ostali zidarji opravljajo takšna dela brez odra in bolj varno.«

Pri meritvah na delovnem mestu so ugotovili, da ga je oder pri delu celo oviral, ker se je z glavo dotikal stropa.

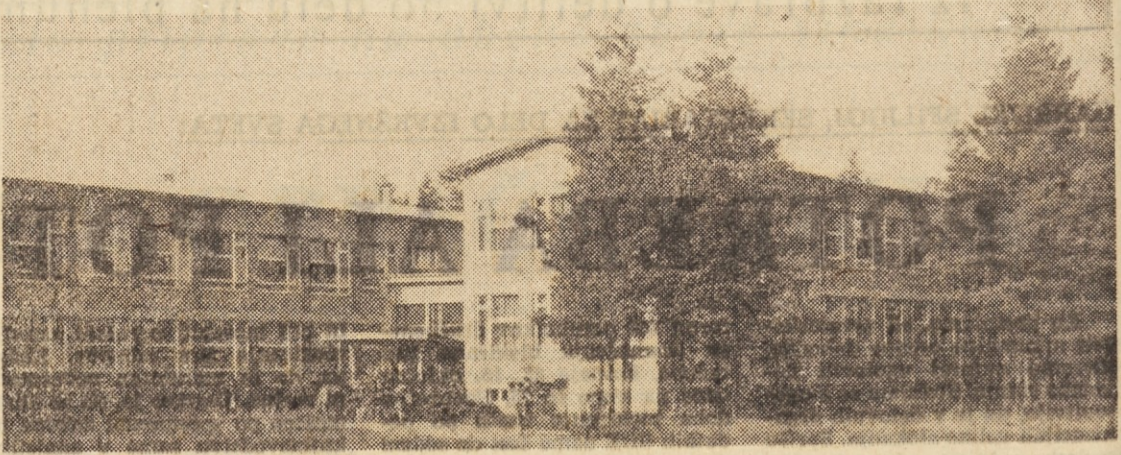
Nekateri delavci na gradbišču pa naštevajo tudi druge okoliščine. Zidar je imel neke težave. Ves dan je bil živčen. Dvakrat je zapustil gradbišče. Tudi pri delu je bil raztresen in zaskrbljen.

Zaključek? Nesreče so posledica mnogih činiteljev. Na nekatere lahko vplivamo z razumom in razsodnostjo, drugih pa se teže izognemo.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Sreča za vsak kraj, ki ima v svoji sredi tovarno. Dvojna sreča za tiste naseljene, ki jim delovni kolektivi prislusnejo in pomagajo urejati njihove drobne in velike skrbi. Če bi povprašali Jeseničane, Velenjčane, Žalčane, Rušane ali Ravensčane, bi vam to tudi rade volje potrdili.

Kdo bi znal našteti vse zdravstvene domove, šole, vzgojno varstvene ustanove,

DELAJSKO NASELJE DESKLE JE DOBIL VZGOJNO-VARSTVENO USTANOVO:

Z roko v roki na delo in v vrtec

Svečanosti ob otvoritvi novega samskega doma v Desklah, ki je sprejel pod svojo streho tudi najmlajše Deskelčane, in nove telovadnice pri osnovni šoli, so minile.

Jutro sredi minulega tedna pa je prineslo Desklam še eno otvoritev: 60 drobnih glavčic je prvič pogledalo v svoj vrtec. Plaho, nezaupljivo so zrli v svoje vzgojiteljice in vrtikali roke mimo rokavovih lukenj, ko so jim tovarišice oblačile nove vrhnje oblekice. Podobni so si kot krajcar krajcarju, le po barvi oblekic jih »ločiš«, v roza so deklice, v nebesno modrem pa fantki. Posedajo okoli miz in enkrat si zakrijejo obrazke z lončki pa spet s kosom kruha. V prvi sobi se zbirajo okoli vzgojiteljice in se gredo »pokaži, kaj znaš«, v drugi jih pa za podoben nastop ne morejo zvažiti od kupa novih igračk.

In to je otvoritvena svečanost, ki je tja do šolskih dni ne bo konca. Lepše si je zlepa ne bi mogli zamisliti. Majhni Deskelčani ne bi niti razumeli »pravljice« v obliki

»Komaj sem dočakala ta dan. Zdaj je otrok na varnem. Doma mu ne moreš biti kar naprej za petami. Se sreča, da je v vrtcu

Izza vrat oprezata v igralno sobo dve mamici. O čem neki premišljujeta?

Nada Žefran, gospodinja:

za sedaj več prostora, tako da so sprejeli otroka, čeprav nisem v službi.«

Adela Jerončič, učiteljica: »Do danes sva s sinkom kar naprej potovala od varuhinje do varuhinje. Zdaj je teh skrbi konec. Zdaj se bom tudi bolj mirno posvetila delu.«

Danes gre vsem mamicam malčkov za temi vrati delo hitreje od rok. Zjutraj so jih, mimogrede v službo, varno spravile za ves delovni dan. Domov se bodo spet vračale z njimi. Tako bo poslej mineval vsak dan z roko v roki v službo in v vrtec, z roko v roki domov.

DARILO KOLEKTIVA TOVARNE CEMENTA

Novi vrtec, ki domuje pod streho samskega doma, je dar delovnega kolektiva Tovarne cementa Anhovo. Priključen je k osnovni šoli »Jožeta Srebrnič« v Desklah.

Elvira Godina, ravnateljica osnovne šole, je danes posebno zaskrbljena. Vrtec ji je naložil novo, veliko odgovornost. V naglici je pripovedovala: »Prostora je za 60 otrok. Velika večina naših varovancev ima zaposlena oba starša. Ti prostori so bili namenjeni za hišniško stanovanje, vendar je Tovarna cementa uredila sobo za hišnika v zgornjih prostorih, te pa preuredila, začasno, za potrebe otrok, dokler ne dobijo Deskle samostojne varstvene ustanove. Na voljo imamo dve učilnici, metodični

ve, stanovanjske bloke in druge objekte družbenega standarda, ki jih delovni kolektivi poklanjajo, poleg stoterih obveznosti do družbe, še svojemu kraju.

V takem sožitju živijo tudi naseljeni Kidričevega in njihova tovarna glinice in aluminija. To pot predstavljamo samo dva dokaza o razumevanju kolektiva TGA za potrebe družbenega standarda: osnovno šolo in vzgojno varstveno ustanovo.

kabinet, izolacijsko sobo, čajno kuhinjo in sanitarne prostore.

Za vse to se moramo zahvaliti kolektivu Tovarne cementa Anhovo. Se več, delavski svet nam je podaril tudi 1 milijon 300 tisoč starih dinarjev za nakup opreme. V tovarni so pokazali veliko razumevanje za naše potrebe in so na primer začeli ogrevati stavbo samo zaradi vrta več dni poprej, da bi se zidovi dobro pregreli, ko bodo prišli otroci. In še nekaj bi rada rekla ob tej priložnosti: letos nam je kolektiv cementarne poklonil tudi lepo telovadnico in nadaljnjih milijon 200 tisoč starih dinarjev za ureditev dveh šolskih varstvenih oddelkov.«

VSE PO PROGRAMU

Kako naglo spreminjajo Deskle svoje oblike in kako hitro prodira v to delavsko naselje novo življenje!

Niti leto se ni obrnilo, ko smo v našem listu pisali o velikih načrtih, ki jih snuje kolektiv Tovarne cementa Anhovo za svoj individualni in skupni standard. Iz teh dni so nam ostale v spominu besede direktorja kadmorske socialne službe: »Tovarna cementa se je skopala iz najhujših težav. Rekonstrukcija naš je veljala eno milijardo 800 milijonov starih dinarjev, opraviil smo jo v glavnem z lastnimi sredstvi. Seveda z zagotavljanjem pasu. Poslej bo drugače. Vlagati je treba v človeka, v osebni in družbeni standard.«

To izjavo smo pred več meseci vpletli v pripoved o neurejenem otroškem varstvu v Desklah in ji dali naslov »Pod varstvom ključa«.

V pičlih devetih mesecih je kolektiv Tovarne cementa v Anhovem že izpolnil del svojega programa na področju družbenega standarda. »Problem številka ena«, kot so takrat imenovali neurejeno varstvo, je rešen. Deskskih otrok ne bodo več varovali le ključki.

I. VRHOVČAK

UTRINEK NA TEMO: MARIBORSKI SINDIKATI IN SKRB ZA ČLOVEKA

Lahko je že prepozno, ko pride zdravnik

Problematika financiranja zdravstvene preventive, še posebej pa klimatskega zdravljenja za otroke, ki so tega nujno potrebni, se z enako ostrino kot drugod po Sloveniji in državi zastavlja tudi na območju združene mariborske občine. Po podatkih sindikalnega sveta v Mariboru bi na primer morali na klimatsko zdravljenje samo z območja bivše občine Center redno pošiljati na 14-dnevno okrevanje vsaj po 35 otrok, če bi hoteli v enem letu pomagati vsaj otrokom iz socialno najbolj ogroženih družin. V okviru združene mariborske občine so potrebe, razumljivo, še veliko večje.

Se bivši ObSS Maribor Center je zaradi tega, da bi vsaj nekaj otrok poslali na nujno okrevanje, iz lastnih sredstev prispeval 800.000 S-din. Komisija za socialno varstvena vprašanja pri sindikalnem svetu bo zdaj skupaj s predstavnik občinske skupščine in Zdravstvenega doma izbrala tiste otroke, ki jim je klimatsko zdravljenje najbolj potrebno tako s stališča medicinskih indikacij kakor tudi gmotnih razmer njihovih staršev.

Vendar ne gre zgolj za finančno pomoč, saj težav na opisanim področju ni mogoče rešiti zgolj z denarjem. Sindikalni svet Maribor namerava namreč anketirati vse delovne organizacije, v katerih delajo starši tistih socialno in zdravstveno ogroženih otrok, ki bodo zdaj letovali na stroške sindikata. V anketi pa mislijo povprašati samoupravne organe prizadetih kolektivov, kaj so storili za urejanje življenjskih razmer svojih ljudi, oziroma kako nameravajo za te zadeve skrbeti v prihodnje. Še dodatna vprašanja bodo veljala sindikalnim podružnicam, ki so se končno tudi dožele bolj pobrigati za svoje člane, če naj sindikati z dovoljvjo opravljajo tudi svojo zaščitno funkcijo članstva.

Sindikalni svet Maribora si od te ankete precej obeta, saj bo zajela različno velika in tudi finančno različno močna podjetja. Med drugim pričakujejo tudi več novih podatkov o dosežani aktivnosti sindikalnih podružnic, iz česar bo mogoče povzeti tudi konkretnejše napotke za bodoče delo. V času, ko se tudi v Mariboru pripravljajo na občne zборе sindikalnih podružnic, je to še toliko bolj koristno in potrebno.

In če se za hip povrnemo k uvodni informaciji o problematiki financiranja zdravstvene preventive, oziroma še posebej klimatskih zdravljenj za otroke,

samo še tole: verjetno bo opisana akcija mariborskega sindikalnega sveta vplivala na nadaljnje razčiščevanje stališča o našem socialnem in zdravstvenem varstvu in vlogi delovnih organizacij pri urejanju življenjskih razmer njihovih ljudi oziroma družin. To pa spet lahko pospeši razpravo o konkretnih sklepih, kdaj, kdo in kako naj bi posamezne probleme tudi razreševali.

Mariborski sindikati se torej zavzemajo za načrtno delo tudi na tem področju. Eden načrtov, ki bi jih želeli uresničiti pa je tudi ta, da bi skupaj z ostalimi, ki so za to zainteresirani, pomagali ohraniti in nadalje razvijati dom Miloša Zidanška na Pohorju, ki je namenjen prav klimatskim letovanjem oziroma okrevanju otrok. Tudi tej ustanovi, kakor mnogim podobnim, zavaljo neurejenega financiranja preventivne dejavnosti namreč že grozi likvidacija...

-mG

Vse za zimo

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Tovarna *Zlatorog* Maribor

Delovni kolektiv
VELETRGOVINE

mercator

IMPORT - EXPORT

LJUBLJANA

čestita

vsem delovnim ljudem
in poslovnim prijateljem
srečno in uspehov polno
novo leto 1967!

Znanje je pravi kažipot

Za vesoljno Iskro je bila pred nekaj leti tovarna v Zeleznikih gospodarska trdnjava. Vso proizvodnjo elektromotorjev so izvažali na ameriško tržišče. To je bil takrat, ko so potrebovali devize, pravi gospodarski čudež. Letos pa je v bližnji dolini zapihal drug veter. Tovarna v Zeleznikih je zabredla v težave. Edini ameriški kupec jo je pustil na cedilu. Naročil iz ZDA ni več. S pogodbo z ameriškim kupcem pa so bili v Zeleznikih slabo zavarovani. Pogodba namreč določa samo minimalno količino prodaje. Ker so količino že lani preseglili, so nova naročila neobvezna. Kar na lepem je tovarna ostala brez kupcev. Položaj na tujih tržiščih pa tudi ni najboljši, tako da je zelo težko najti nove kupce. V takšnih okoliščinah je tovarna zašla v denarne težave. Morali bodo skrbeti proizvodnjo in se preumeriti.

Ta dejstva so znana vsem v tovarni. Mnogi delavci pa ne morejo razumeti, kako je do tega prišlo. Med njimi je tudi orodjar Niko Tušek, ki poskuša stvari presojati s svojo pametjo. Takšnih delavcev pa je v tovarni še nekaj.

»Začniva po vrsti. Kdaj ste bili delavec v tovarni prvič seznanjeni, da ste v skrpeh? So vas obveščali o vseh stvareh ki so za tovarno važne?«

»Seznanjali so nas. Slišali pa smo različne verzije. Kako naj delavec presodi, kdo ima prav? Naše tovarniško vodstvo vali krivdo na prodajno servisni oddelek, ki je v okviru zdru-

ženega podjetja, tam pa pravijo, da je krivo vodstvo podjetja, ki je bilo večkrat opozorjeno, da je ozka specializacija tvegana stvar, pa ni ničesar ukrenilo. Komu naj delavec sedaj verjame?«

»Ljudje, ki se nekoliko spoznajo na gospodarstvo, se čudijo, zakaj ste se ves čas držali samo enega kupca? Ali vam nikoli ni prišlo na misel, da se lahko takšen posel podre? Kaj ste napravili, da bi se za takšen slučaj zavarovali s pogodbo?«

»Pred dvema letoma smo v tovarni razpravljali, ali je prav, da se vezemo samo na enega kupca. Pri tem smo imeli pomisleke tudi zaradi naše usmeritve izključno na tuja tržišča. Popolnoma smo namreč opustili domače tržišče, ki je tudi potrebovalo elektromotorje. Glavna potrošnika takšnih strojev sta prunas tovarni Gorenje v Velenju in Rade Končar v Zagrebu. Vesoljni Iskri so nas takrat zavracali, da imamo preveliko serije za domači trg. Ker smo bili edina tovarna v Iskri, ki je vse izdelke izvažala, so imeli naše devize prišlo prav. Peli so nam hvalnice in se trkali na prsi. Zdaj, ko smo v težavah, pa nas nihče ne pozna. Ali te besede pomenijo, da zavržete svoj delež krivde? Zakaj ste v tovarni poslušali kar so vam ukazovali na raznih mestih? Kaj niste mogli povedati, da se vam zdi kupčija z enim samim kupcem tvegana?«

»Poslušajte, kako naj se jaz s temi stvarmi ukvarjam? De-

lam na svojem delovnem mestu v orodjarni. To je moje delo, za katerega sem plačan. Če kaj napačno napravim in nastane iz mojega dela izmedek, moram svojo napako plačati. Tudi na sestankih, kjer

te stvari razsojamo? To je narobe. Menim, da bi morali te stvari urejati drugače. Postaviti bi morali takšna pravila, da bi tisti, ki je nesposoben, priplaval na površino kot pražen sod, ne pa da minejo leta, ko ugotovimo, da imamo z njim same težave. Tako večno iščemo grešne kozle in jih nikoli ne najdemo.«

»Ste te stvari povedali tudi na sestanku v tovarni?«

»Rekel sem, da zdaj ni čas, da iščemo grešne kozle in se prepričamo, kdo je več kriv. Okoli dvesto delavcev ne bo imelo dela, ker bomo proizvodnjo opuščali. Vsaka dobra tovarna bi morala imeti v takšnem položaju pripravljeno načrte za preusmeritev, če tržišče starih izdelkov ne odkaže. Ne vem, ali to imamo, ali nimamo. Glavno pa je da se zdaj ne pričakamo in da ne zapravljamo časa. Našemu vodstvu bi morali naložiti točen rok, do katerega mora izvleči tovarno iz zagate. Če tega vodstvo ni zmogočno napraviti, naj prepušči položaje v tovarni sposobnejšim, tistim, ki so pripravljeni za 600 zaposlenih delavcev v tovarni priskrbeti delo.«

»Strinjamo se z vami. Kolkor pa vam, ste 13 ljudi iz proizvodnje in 70 ljudi iz montaže že poslali domov na dopust. Počitnice vaših delavcev pa se bodo do konca februarja še stopnjevale. Ali mislite, da bo s tem kriza končana?«

»Meni se zdi, da do tega sploh ne bi smelo priti.«

Z. TOMAŽEJ

PORTRETI IN SREČANJA

Teško je v nekaj urah spoznati človeka, ki si ga sreča v tovarni za pisalno mizo. O njem pravzaprav ne vem veliko. Vem, da številkam ne zaupa posebej, vsako posebej preverja, kakor da naša statistika ne uporablja prave matematike. Sicer pa je menda za vse ljudi, ki so tehnično izobraženi, značilno, da se zanesejo samo na svoje račune.

Inženir Jože Demšar je mlad strokovnjak. Vodi tenišni oddelek lesno industrijskega podjetja v Češnjici. Lesna industrija v tem kraju ima svoje »staro poreklo«: v teh krajih je bilo nekoč 92 žag, prav toliko in še več žagarjev, ki zdaj v glavnem vsi žagajo na eni sami žagi v tovarni. Ko pa bo stekla nova avtomatizirana žaga, ki so jo že postavili, pa bodo vse delo opravili stroji, za žaganje bo potreben samo še en žagar v vsaki izmenli. Teško delo bodo zamenjali stroji.

HRBTENICA TOVARNE

Vprašanje sem postavil dvoumno:

»Kaj v tovarni žagate samo hlohovino? Kaj se ne žagate tudi med seboj?«

»Med seboj se žagajo samo v tistih tovarnah, kjer imajo slabe učinke. Pri nas pa tega ni, vsak ve, kaj je njegovo delo, čeprav je lesna industrija na splošno še vedno zapostavljena. Sredstva, ki jih ustvarjamo, se pretakajo drugam.«

Inženir Demšar si je ogledal že precej tovarne lesne stroje po svetu. Od tam izvira tudi njegova primerjava:

»V Češnjici nimamo nobenega strahu. Vsakemu tuju, ki pride v tovarno, pokažemo, kaj imamo. Ni nas sram.«

Kupila sva kavo, razpravljala o kupčiji, ki so jo sklenili z Zahodno Nemčijo in na koncu sva se odpravila v tovarniške obrate. Tovarna bo prihodnje leto izvozila za 2 milijona nemških mark kosovnega pohištva. Pogodba o izvozu je že podpisana.

Hodila sva iz obrata v obrat. Stroji so tekli kot ure. Inženir Demšar ima vsak stroj v malem prstu. Tovarna v Češnjici je bila prva v Jugoslaviji, ki je za vsa orodja začela uporabljati stisnjeni zrak. V tovarni ni delovnega mesta, kjer ne bi imeli priključkov za različna orodja.

Prišla sva do stroja, ki opravlja šest različnih delovnih operacij. Prej so vsako delovno operacijo opravljali ločeno. Potuba časa je bila nekajkrat večja.

Tehnični direktor je odkril: »Veste, mi veliko hodimo po svetu. V vsaki tovarni vidimo kaj novega. Naša naloga je, da si te stvari zapomnimo in da držimo korak s sodobno tehniko. Veliko pa imamo v tovarni tudi lastnih izumov. Zakaj ne bi posnemali, če vidimo, da so v tujini s stroji pred nami.«

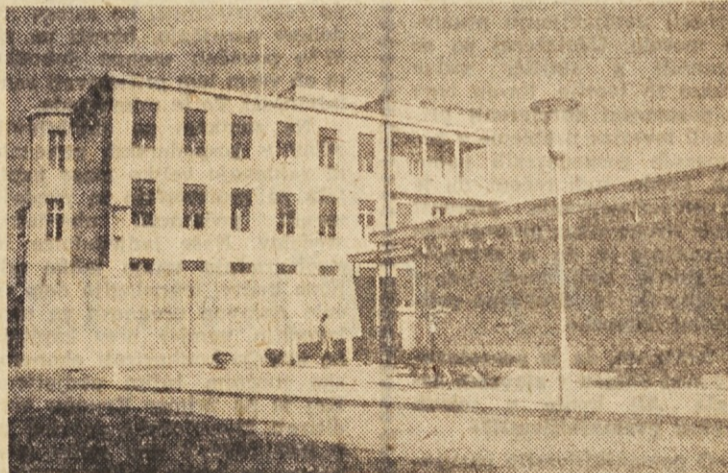
Iz tehnike sva prišla na ekonomijo. Demšar ni strokovnjak, ki bi imel za ekonomiko gluha ušesa.

»Zdaj pravimo, naj proizvajata tisti, ki je cenejši. Ali ta zakon že deluje?«

Naštevati je tovarniške izkušnje. Z njimi pa je povezoval tudi svoje stališče:

»Zagotovo lahko trdim, da delovanje reforme že občutimo. V tovarni nam ni vseeno, po kakšni ceni kupujemo surovine. Mi smo pred kratkim uvozili plošče, ki jih rabimo za kosovno pohištvo iz Italije, ker so tam cenejše kot na našem tržišču. Devize, ki jih rabimo za nakup, bomo dobili s prodajo na nemškem tržišču. Pri tem nas zdaj nihče več ne ovira. Samo tako bomo lahko šli s ceno navzdol. Italijanska surovina je razen tega cenejša in boljše kvalitete. Ni mi mar, kje bodo domači proizvajalci prodajali svoje plošče. Dokler ne bodo s ceno nižji od Italijanov, ne moremo kupovati od njih.«

Demšar se ponaša s stroji, ki jih izkoriščajo v tovarni, saj so vanje vložili veliko denarja. Vtis sem imel, da v Češnjici vedo, kaj je industrijska poštovanost. **ZDRAVKO TOMAŽEJ**

Vhod v mariborsko bolnišnico — kompleks stavb ob Dravi

VPRASHAJI NAD ZDRAVILIŠČEM ČATEŠKE TOPLICE

ŠE JE UPANJE, VENDAR...

Najbrž še niste slišali za kolektiv, kjer bi sekretar podjetja v nočnih urah opravljaj tudi dolžnost vratarja, kjer bi fizioterapevta hkrati bila tudi garderobarka ali receptor, in končno, kjer zdravniku ni pod častjo čistiti oken v svoji ordinaciji... Še dosti manj verjetno kot to pa se sliši, da so si prizadeti prostovoljno naložili omenjene obveznosti, da tudi ostali del kolektiva brez godrnjanja prevzema dodatna dela, čeprav vsi skupaj že nekaj mesecev prejemajo le 80-odstotne osebne dohodke, medtem ko za novo leto nad vsemi visi vprašanje, ali bodo lahko izplačali vsaj toliko, kot doslej.

Teh nekaj dejstev pa najbrž zadosti zgovorno dokazuje, da se to dogaja v kolektivu, ki bi svoje biti ali ne biti, ki se skratka zagrizeno bori za svoj nadaljnji obstoj. Prav takšen pa je današnji položaj Zdravilišča Čateške Toplice.

O razmerah v tej delovni organizaciji smo tudi v našem listu že veliko pisali. Starih stvari zdaj ne bi pograveli, ker bi to bilo brez vsakega pomena in raje v škodo kot v prid temu kolektivu. Potem, ko so med seboj v odkritem razgovoru razčistili sporne zadeve, so se namreč vsi in složno zagrizli v reševanje težav, ki so nastopile, ker so zaradi sprememb v financiranju zdravstvenega varstva izgubili skoraj vse paciente, za katere so stroške zdravljenja plačevali komunalni zavodi za socialno zavarovanje.

Treba je poudariti, da gre predvsem opisani enotnosti in

prizadevnosti celotnega kolektiva Čateških Toplic zaslug, da letošnjega poslovanja vendarle ne bodo zaključili z izgubo, oziroma bo v najslabšem primeru izguba tako majhna, da skoraj ni omembe vredna. Drugič pa gre za to, da so tudi njihovi samoupravni organi zavzeli stališče, da je treba za vsako ceno zadržati v kolektivu najbolj sposobne in strokovno najpotrebnejše kadre, da bi zdravilišče v vsakem trenutku, če bi se kakorkoli izboljšale razmere, lahko sprejelo paciente. Prav zaradi tega so odpovedali doslej le tistim članom kolektiva, ki jih še najlaže pogrešijo in ki so zvečine opravljali manj zahtevna dela, oziroma so bili le honorarno zaposleni. Hkrati pa so se, kot že omenjeno, ostali člani kolektiva prostovoljno zavezali, da bodo poprijeli za vsa ostala nujna dela, pa čeprav mnogi med njimi niso hodili v šolo za to, da bi čistili okna,

skrbeli za garderobe in čistočo bazena...

Navzlic vsemu temu pa so se tudi samoupravni organi Čateških Toplic dobro zavedali, da takšno stanje in takšno osebno odrekovanje ne bo moglo trajati v nedogled. Zato so tisti-krat sklenili, da bodo po novem letu morali spregovoriti tudi o nadaljnji zaposlitvi preostalih članov kolektiva, če se karkoli ne bi izboljšalo. O tem, kako zdaj kaže Čateškim Toplicam, smo govorili s predsednikom delavskega sveta, doktorjem Antonom Franovičem, ki je povedal tole:

»Predvsem bi poudaril, da se po vseh možnih poteh in kanalih trudimo, da bi pridobili paciente in tako izkoristili naše zmogljivosti naših 120 postelj. Naslednje leto nas namreč, razen drugih obveznosti, čakajo tudi za 100% višje anuitete kot letos, ko smo zanje dali 25 milijonov. Med drugim smo navedli stike tudi s tujimi zdravstvenimi ustanovami in socialnimi zavarovanji, kajti priznan nam je status ustanove za primarno rehabilitacijo invalidov. Razen tega smo se povezali tudi z domačimi in tujimi turističnimi biroji ter agencijami in seveda tudi z domačimi zavodi za socialno zavarovanje.

Dosedanja prizadevanja — razen posameznih primerov — niso prinesla pričakovanih rezultatov, česar si v tako kratkem času končno tudi ne mo-

remo obetati. Za čas glavne sezone sicer nismo v prevelikih skrbeh, ker se takrat promet sam po sebi poveča; med drugim pridejo tudi pacienti iz Izraela in morda še Švedii. Verjetno pa bo gotlej tudi socialno zavarovanje z nami sklenilo pogodbe o številu pacientov, ki jih namerava k nam poslati na zdravljenje. Vendar pa je spet tako, da za prvih nekaj mesecev v naslednjem letu ne vemo, s čim bomo plačali družbene obveznosti in kje vzeli denar za osebne dohodke že zaposlenega osebja. Problem je namreč tudi v tem, da moramo zadržati vsaj neki minimum, na osnovi katerega bi potem lahko spet razmahnilo našo dejavnost. Lahko je namreč reči: zaprite vrata, dokler ne pridejo boljši časi! Koliko pa potem stane vzpostavljanje prejšnjega stanja, pa se pri tem nihče ne vpraša. Našemu kolektivu pa končno tudi ni vseeno, da bi bile vse njegove žrtve čisto zaman. Zaradi tega pričakujemo, da bodo zavodi za socialno zavarovanje čimprej dali vsaj okvirne obveznosti, da bi mi potem lahko programirali svoje delo. Doslej pa smo tako pogodbo sklenili le s celjskim zavodom za socialno zavarovanje, ki je zase za vse leto rezerviral povprečno 15 postelj, čeprav nam zaradi lastnih težav še ni mogel tudi termisko sporočiti svojih želja.

Skoraj bi pozabil; da bi k nam privabili čimveč ljudi, ki

le redko kak njihov poslovni človek v posel s ponudnikom le »na njegove lepe oči«, prav gotovo pa ne po prvi izkušnji v drugi, tretji in še nadaljnje posle. Gotovo bi bil zanimiv kronološki prikaz naročil, ki so jih naše raziskovalne organizacije dobile v zadnjih dveh, treh letih iz Slovenije in drugih republik. Če se naše organizacije v Sloveniji res niso uveljavile, zunaj so se pa, je gotovo treba iskati vzroke za to tudi, če ne predvsem, pri naših domačih podjetjih.

V tej zvezi je vsekakor zanimiva tudi ugotovitev: nedavne analize finančnega poslovanja raziskovalnih organizacij, da go so se v razmerah po uvedbi gospodarske reforme najbolj znašle tiste organizacije, ki so si znale pridobiti ugled in s tem naročnike v drugih republikah in v tujini.

Se z ene strani je treba osvetliti vprašanje, ali naj neka raziskovalna organizacija dela tudi zunaj meja svoje republike. Največje uspehe lahko pričakuje tista organizacija, ki ima kadre čim bolj specializirane. Strokovnjak, ki se je usmeril v neko področje, naj se v njem razvija in poglablja, zlasti, če je to področje za razvoj naše družbe interesantno. Če so trenutne razmere take, da za strokovnjaka doma ni dovolj dela, je prav, da mu organizacija priskrbi delo na njegovem ožjem področju tudi v drugih republikah ali celo v tujini. S tem bo tak strokovnjak tem bolj sposoben hitro in uspešno reševati probleme tudi doma, ko bodo razmere za to dozorele. Tak strokovnjak bo izkušnje lahko izkoristil tudi za globlje raziskovalno, znanstveno delo.

Zveza raziskovalnih organizacij Slovenije

K članku: »Produktivnost v besedi in praksi«

Na 5. strani 47. številke »Delavske enotnosti« z dne 13. 12. 1966

je izšel članek »Produktivnost v besedi in praksi«, v katerem piše Stane Možina med drugim tudi tole:

»... Zavod SRS za produktivnost dela, ki nosi republiški naslov, praktično ne dela v naši republiki, temveč v sosednjih republikah, Srbiji, BiH in drugod. Vprašati pa se moramo, ali nismo tudi mi potrebni boljših, sodobnejših metod dela, ki bi nas privedle na vsaj srednjeevropsko raven. Ali ni potem nedopustno, da svojo produktivnost zanemarjamo in da zavod, ki je bil ustanovljen zato, da bi pri nas proučeval vzroke nizke produktivnosti in uvajal razne nove metode za dvig produktivnosti — ne izvršuje svojega poslanstva? Morda bo kdo dejal, da je tržišče neomajeno in da zato ne more biti republiških meja... To bi držalo, če bi znali najprej doma dvigniti produktivnost dela in potem šli še drugam.«

Ne glede na dvom, ali je pisanje tega članka avtorju navdihnila res zgolj skrb za raven produktivnosti v Sloveniji — tak dvom vzbuja bralcu več stvari v članku — smatra ZVEZA RAZISKOVALNIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE za potrebno, da zavzame stališče do problema, ki ga vsebuje gornji citat.

Zveza raziskovalnih organizacij Slovenije meni, da razširjanje dejavnosti katerekoli raziskovalne organizacije izven meja republike, tudi v tujino, ne more biti očitek, Nasprotno, v primeru, da najde raziskovalna organizacija možnost delovanja tudi zunaj svoje republike, in to še celo tam, kjer obstajajo institucije z enako ali sorodno dejavnostjo, je to treba šteti njej samo v dobro; uveljavila je svojo kvaliteto.

V takih primerih se včasih sliši tudi sodba, češ da je lažje najti interese »na jugu«, »v manj razvitih republikah«, kjer da kvaliteta storitev še ni tako strogo ocenjevana, kot pri nas. Vendar je taka sodba lahko zmotna in celo škodljiva. Prav obravnavanje vprašanih produktivnosti zadane na zelo občutljivo točko: na vodilne kadre. Kjer v podjetju še prevladuje mojstrska miselnost, bo raziskovalec predloge za dvig produktivnosti težje uveljavil, saj za devajo često tudi v osebne interese določenih ljudi. Predeli, ki so se šele pričeli gospodarsko razvijati, imajo to prednost, da so z mojstrsko miselnostjo dosti manj obremenjeni, in ta prednost lahko kaj hitro naraste toliko, da ostane predel, ki se ponaša z gospodarsko tradicijo, »manj razvit«. Ne varajmo sami sebe, da vodijo podjetja »na jugu« ljudje, ki ne znajo presoditi, koliko je vredna storitev, ki jo zanje opravi ta ali ona institucija! Kdor količkaj pozna trgovski temperament ljudstev vzhodno od nas, ve, da gre

V Mariboru je bilo minuli teden posvetovanje o poslovni morali, dobrih poslovnih običajih in pogodbeni disciplini, ki sta ga skupaj organizirala Gospodarska zbornica SR Slovenije in Združenje društev pravnikov v gospodarstvu. Ob tej priložnosti smo zaprosili za kratek razgovor docenta Pravne fakultete ljubljanske univerze dr. Bojana Zabelca, ki je udeležencem posveta posredoval uvodni referat o teh problemih.

Zamračena morala

Iz razgovora z docentom Pravne fakultete Univerze v Ljubljani dr. Bojanom Zabelom

»Kateri bi bili po vašem mnenju glavni vzroki, ki so narokovali izbor ravno takšne teme?»

Izbor te teme se mi zdi utemeljen iz več razlogov. Predvsem ugotavljamo, da so kršitve poslovne morale v praksi naših gospodarskih organizacij zelo pogoste. Te kršitve so celo mnogo bolj grobe kot v razvitih kapitalističnih deželah. To je seveda v očitnem nasprotju z načeli solidarnosti in z družbenimi funkcijami podjetij, kot jih proklamirajo ustava, temeljni zakon o podjetjih in drugi predpisi. Res je, da neustrezni ekonomski instrumenti pogosto porajajo konflikte med ekonomskimi in poslovno moralnimi načeli. Vendar se na te ekonomске okolščine vse prepogoste in neutemeljene sklicujemo. Treba je namreč poudariti, da uveljavljanje načel poslovne morale v večini primerov podpira uveljavljanje trajnejših, dolgoročnih ekonomskih interesov. Razen tega bi bilo mogoče s potrebno pozornostjo oziroma z večjo aktivnostjo na tem področju omejiti kršitve poslovne morale. Uveljavljanje podjetij na trgu mora imeti svoje meje, ki jih zahtevajo poslovna morala in načela zdravega tekmovanja. Namen posvetovanja je torej bil v tem, da pravnike seznanijo s celotnim problemom poslovne morale in njenih vidikov in tako pripravijo k njihovu uveljavljanju v poslovanju gospodarskih organizacij.

»Kaj pa menite o dosežkih o rezultatih posvetovanja?»

Tako organizatorji kot tudi referenti in udeleženci so rešeno ocenili rezultate posvetovanja. Gre za stališča, ki se ne merojeje uveljaviti čez noč in bo potrebno še mnogo vztrajnega dela. Vendar pa je očitno, da je imelo posvetovanje vrsto dobrih rezultatov in je svoj namen v glavnem doseglo.

Utrdilo se je spoznanje, da je potrebno posvečati več pozornosti uveljavljanju poslovne morale. Udeleženci so se seznanili s stališči sodne prakse in teorije. Raven tega so posamezni koreferenti prikazali tovrstne probleme v posameznih gospodarskih panogah. Lahko tudi rečem, da je pomen zborovanja presegel okvir strokovnega pravnškega zborovanja in da je vzbudilo zanimanje tudi med gospodarstveniki in družbeno-političnimi delavci.

»Rekli ste, da je posvetovanje svoj namen v glavnem doseglo. Ali imate v mislih kakšno pomanjkljivost?»

O pomanjkljivostih pravzaprav ni mogoče govoriti. Or-

ganizatorji so se potrudili, da so bili prispevki med seboj usklajeni in logično povezani ter da so zajeli res velik del te problematike. Morda bi bila utemeljena le ena pripomba. Poslovna morala v poslovanju socialističnih gospodarskih organizacij se ne sme ustavit na ravni poslovne korektnosti v stikih med njimi. Posvetovanje je po mojem mnenju posvetilo premalo pozornosti primerom, ko poslovna nemoralna prizadeva interese potrošnikov in družbene skupnosti. Tu problem je zlasti pereč v primerih, ko posamezne organizacije nastopajo kot monopol na proizvodjalna in storitvena podjetja.

»In za konec: kako naj bi se rezultati posvetovanja uveljavili v praksi?»

»Omenil sem že, da je posvetovanje sprejelo vrsto sklepov. Namen posvetovanja, to je okrepitev načel poslovne morale, lahko dosežemo samo z vsestransko dejavnostjo, z odpravljanjem ekonomskih vzrokov, ki porajajo kršitve načel poslovne morale, z ustreznimi oblikami sodne zaštite prizadetih organizacij, potrošnikov in skupnosti, z aktivnostjo gospodarskih zbornic, pravnških društev in dejavnostjo pravnikov v gospodarskih organizacijah.

»Kaj pa menite o dosežkih o rezultatih posvetovanja?»

Tako organizatorji kot tudi referenti in udeleženci so rešeno ocenili rezultate posvetovanja. Gre za stališča, ki se ne merojeje uveljaviti čez noč in bo potrebno še mnogo vztrajnega dela. Vendar pa je očitno, da je imelo posvetovanje vrsto dobrih rezultatov in je svoj namen v glavnem doseglo.

Utrdilo se je spoznanje, da je potrebno posvečati več pozornosti uveljavljanju poslovne morale. Udeleženci so se seznanili s stališči sodne prakse in teorije. Raven tega so posamezni koreferenti prikazali tovrstne probleme v posameznih gospodarskih panogah. Lahko tudi rečem, da je pomen zborovanja presegel okvir strokovnega pravnškega zborovanja in da je vzbudilo zanimanje tudi med gospodarstveniki in družbeno-političnimi delavci.

»Rekli ste, da je posvetovanje svoj namen v glavnem doseglo. Ali imate v mislih kakšno pomanjkljivost?»

O pomanjkljivostih pravzaprav ni mogoče govoriti. Or-

Sence gospodarstva

Na Tolminskem so tri gospodarske organizacije odpustile v zadnjem času več kot 100 delavcev. Skupinski odpusti so posledica gospodarskih težav, v katerih so se znašle nekatere delovne organizacije v letošnjem letu. S tako skromno utemeljivijo pa ne moremo opravičiti ukrepov gospodarskih organizacij, kajti posledice slabega gospodarjenja občutijo predvsem tiste skupine delavcev, ki so morale zapustiti delovno organizacijo.

V želji, da bi se поблиže seznanili z gospodarjenjem na Tolminskem, smo zaprosili za razgovor načelnika za gospodarstvo pri občinski skupščini Tolmin inž. Ivana Gruntarja.

— Kako ocenjujete gospodarjenje v delovnih kolektivih v letošnjem letu?

— Doseženi poslovni uspehi v devetmesečnem poslovanju nam kažejo, da gospodarstvo v naši občini še ni premostilo težav, ki so nastale po gospodarski reformi. Vendar v drugem polletju ugotavljamo v večini delovnih organizacij boljše poslovne uspehe, kot je kazala prva polovica poslovnega leta. Skupno gospodarstvo je ustvarilo v devetih mesecih za 28% več dohodka kot v enakem obdobju lani. K takšnemu zvišanju pa je najmanj pripomogla industrija, saj je ustvarila v primerjavi z lanskim letom le za 14% višji dohodek. Manj ugodnim poslovnim uspehom v industriji pa sta kriva v glavnem nestabilna in neenakomerna proizvodnja in prodaja. Prvo ima na vesti pomanjkanje surovin, drugo pa neobdelano tržišče.

— Od treh delovnih organizacij, ki so odpustile višek zaposlenih, utemeljujete svoj ukrep kar dve z zastoji v prodaji in s kopičenjem zalog.

— Že v prvem polletju je opozorila industrija na velike zaloge, na pomanjkanje obratnih sredstev in na neizpolnitev planskih obveznosti. Skupaj je v gospodarstvu za 15% več zalog kot lani ob tromesečju, kar pomeni približno 5 milijard sta-

rih dinarjev. Zaloge v industriji in terjatve kupcev tako znatno presegaajo razpoložljiva obratna sredstva, zavoljo tega pa večina podjetij ni likvidna. Podobno velja za vse gospodarstvo, saj je za blizu poludruga milijardo starih dinarjev več vezav, kot znašajo razpoložljiva sredstva.

— Industrijske delovne organizacije se najpogosteje pritožujejo nad novimi pogoji gospodarjenja. Nejevoljo utemeljujejo s podražitvijo reprodukcijskega materiala, ki najmočneje ogroža njihovo ekonomičnost.

— Vsi elementi v delitvi celotnega dohodka kažejo na to, da je industrija po gospodarski reformi res v težavnejšem položaju, kot pa so druge gospodarske panoge. Manjšo ekonomičnost poslovanja je opaziti v celotnem gospodarstvu, še posebej pa v industriji, ker so se cene reprodukcijskega materiala znatno zvišale. Letos je ustvarila industrija na en dinar porabljenih sredstev le 1,62 dohodka, medtem ko je znašal ustvarjeni dohodek lani 1,84. Sicer pa je nasplo opaziti, da se je rentabilnost vloženih sredstev v celotnem gospodarstvu letos zelo malo povečala. Za industrijo pa povedo podatki, da je stopnja rentabilnosti manjša celo za 25%.

— Celotna podoba gospodarjenja na Tolminskem, še posebej v industriji, je precej črna. Kje vidite rešitev iz trenutnih gospodarskih težav?

— Nedvomno bo potrebno bolj dosledno izpolniti namen gospodarske reforme — intenzivnejše in bolj učinkovito go-

sposodarjenje. »Popravljanje« poslovni uspehov z zmanjšanjem števila zaposlenih najbrž ni rešitev. Rešitev je v intenzivnejši izbiri zmogljivosti. V tolminski občini pa delamo narobe. Stroji mirujejo, delavci odhajajo na brezplačne dopuste, ko pa že to več ne pomaga, morajo zapustiti podjetje. Močno narobe je, da takšni ukrepi veljajo le za proizvodne delavce.

Medtem pa ostaja veliko vprašanj brez odgovorov, ki bi pa lahko bistveno pripomogla k izboljšanju poslovanja. Omenil bi le dve: poslovno in tehnično sodelovanje med delovnimi organizacijami iste panoge in boljša strokovno usposobljenost vodilnega kadra.

Tolminske delovne organizacije so prešibke, da bi si mogle vsaka zase privoščiti razvojne oddelek in druge strokovne službe. O možnostih za kompleksno

in dolgotrajno poslovno tehnično sodelovanje pa naše delovne organizacije sploh ne razmišljajo, čeprav se take rešitve ponujajo že v komunah. Najbrž bi morala uvideti potrebo po takšnem sodelovanju najprej vodstva podjetij. Zal pa velja za večino delovnih organizacij, da jih vodi nestrokovni kader. Naravno je, da bi vodili delavci z nepopolno strokovno izobrazbo sami uvideli, da industrijske proizvodnje ni mogoče voditi brez strokovnjakov in bi z večjo prizadevnostjo zbirali okoli sebe sposobne strokovnjake. Dogaja pa se narobe. Za strokovnjake so še marsikje zaprta vrata. Tako leže tolminsko gospodarstvo v hudo nasprotje nerazvita tolminska komunala veliko mladih strokovnjakov, ki pa potem odhajajo v razvitejšo komuno. I. V.

S pomočjo tujih kreditov

(Nadaljevanje s 1. strani)

tornih vozil v Sloveniji povečalo za najmanj petnajstkrat in tako zdaj pride eno motorno vozilo na 16 prebivalcev, v Jugoslaviji pa na 51. Letos pa je prestopila državno mejo približno 20 milijonov potnikov s približno 7 milijoni motornih vozil. Ker pa smo kljub naglemu napredku še daleč izpod evropskega povprečja — mimogrede povedano, gostota v Sloveniji dosega le tretjino gostote prometa v razvitih državah Evrope — je treba računati na še nadaljnji porast cestnega prometa.

Člani upravnega odbora republiške Gospodarske zbornice pa so ob teh številkah hkrati ugotavljali, da so sredstva za vzdrževanje in obnovo cest v znatnem zaostanku s sedanjim razvojem cestnega prometa, zlasti pa glede na pričakovani razvoj inozemskega turizma. V Sloveniji bi za tekoče vzdrževanje, obnovo vozlišč in mostov potrebovali letno približno 22 milijard S-dinarjev, medtem ko se je doslej zbralo letno le približno 12 milijard S-dinarjev. Za prihodnje leto pa so po mnenju članov upravnega odbora perspektive še slabše, ker so v republiškem proračunu v celoti črtali dotacijo za potrebe cest I. in II. reda, tako da je zanje zagotovljenih le 30% potrebnih sredstev. Predvidena podražitev cen goriva in cestnih taks bi sicer nekoliko omilila problem, še daleč pa ne razrešila.

Velja pa posebej poudariti, da ob vsem tem niso upoštevana potrebna sredstva za gradnjo novih cest, kar je poseben problem, spriču obsežnih programov za gradnjo modernih cest v sosednji Italiji in Avstriji. To pa nedvomno narekuje, da moramo tudi v Sloveniji nujno preiti na gradnjo boljših cest, ki naj bi bile povezane z že zgrajenimi ali projektiranimi cestami v sosednjih državah.

NE GRE SAMO ZA KORISTI SLOVENIJE

Gradnja sodobnih cest v Sloveniji pa ni treba presojsati le

z vidika ožjih koristi Slovenije, marveč tudi z vidika gospodarskih in razvojnih možnosti drugih republik in območij države. Pri tem je treba namreč upoštevati, je bilo slišati na seji upravnega odbora republiške Gospodarske zbornice, da so vse glavne ceste v Sloveniji predvsem tranzitnega značaja. To morda najbolj zgovorno potrjujejo podatki, da prihaja čez mejne prehode v Sloveniji skoraj 96% vseh vozil, 95% vseh potnikov in skoraj 70% vsega blaga, ki prihaja v Jugoslavijo.

Promet pa bo s popolno ukinitvijo vizumov za tuje turiste in potnike prihodnje leto nedvomno še bolj narasel. In zaradi tega je prav od dobrih cest v Sloveniji v mnogočem odvisen razvoj turizma v Jugoslaviji. Od dobrih cest v Sloveniji je, ne nazadnje, odvisna tudi uresničitev programa, po katerem naj bi se inozemski turizem v Jugoslaviji do leta 1970 povečal za najmanj dva in polkrat ter dosegel dohodek približno 400 milijonov dolarjev.

SODOBNE CESTE SO NUJNOST

Na osnovi teh podatkov so člani upravnega odbora republiške Gospodarske zbornice sprejeli vrsto konkretnih zaključkov.

Predvsem pa so se zavzeli, da naj bodo sredstva iz predvidene podražitve goriv namenjena izključno za obnovo in razširitev cestnega omrežja. Poudarili pa so še, da je izgradnja sodobnih cest v Sloveniji prvenstvenega pomena za razvoj inozemskega turizma in mednarodnega cestnega transporta. In prav zavoljo tega je potrebno omogočiti naši republiki, da za to najame dolgoročno inozemske kredite.

Tudi sredstva za vzdrževanje cest v prihodnjem letu so znatno preskromna. Zato so si člani upravnega odbora edinih, da dokler ne bo urejeno financiranje cest v državi, mora za vzdrževanje cest I. in II. reda prispevati sredstva tudi republika s posebno dotacijo iz proračuna. M. Z.

»Preveč pričakujemo«

(Nadaljevanje s 1. strani)
ravi dela kapital počasi obrača. Vzemimo železarstvo ali strojno industrijo. Uvoz smo sprostili, kreditne pogoje zaostriili, zaščiten carine teh podjetij ne varujejo dovolj pred nadmočno tujo konkurenco.»

»Ne recite, da v železarnah ni položaj nekoliko protisloven. Ali je mogoče železarne istočasno rekonstruirati, ko zaloge izdelkov naraščajo, hkrati pa za 37% povečati osebne dohodeke in ob vsem tem pričakovati rentabilnost? To le mimogrede.

Ne zanikam pa objektivnih težav v gospodarskih panogah, ki zahtevajo veliko maso kapitala za proizvodnjo in prodajo zaradi počasnega obračanja sredstev. Naše ladjedelnice in strojogradnja imajo lahko odlične kadre, tehnologijo dela in celo naravne prednosti za proizvodnjo, vendar brez kapitala ne morejo konkurirati ekonomsko močnim tujim podjetjem. Kaj je na primer Kruppu kreditirati investicijske dobrine za 8 let? Nič! Z eno samo tako potezo pa lahko našim proizvajalcem zapre zunanji trg, ker inozemskim interesentom niso

sposobni nuditi tako ugodnih prodajnih pogojev.

»Novi kreditni sistem bo otežkočil poslovanje tovrstnih podjetij.»

»Po mojem ne bi bilo niti humano niti gospodarno, če bi takšne gospodarske panoge in podjetja prepustili same sebi. Razvili smo jih v obdobju gospodarske avtarkije, ko se nismo vprašali, koliko nas kaj stane, ampak smo se zadovoljili s tem, da znamo isto izdelovati kot industrijsko razvite države. Vsi smo s tem dokazovali gospodarsko nezrelost, zato se mi zdi edino zrela, da vsi nosimo posledice naših spoznanj v preteklosti. Višje družbene asociacije, kakor so zbornice in družbeno-politična predstavništva, zato ne bi smele odmakniti rok od delovnih kolektivov, ki jih vključitev v mednarodno delitev dela in z njo povezane spremembe v zunanjetrgovinskem in kreditnem režimu neposredno prizadevajo. Za spopad s tujimi konkurenti jih je treba najprej pripraviti.»

»Prihajate v nasprotje z vašo prejšnjo izjavo o ladjedelništvu in strojogradnji!«

»Govoril sem o nujnih sedanjih konkurenčnih sposobnostih. Izjemno dopuščam možnost, da se kako podjetje likvidira, načelno pa sem v takih primerih za proizvodno preusmeritev. Toda to ne gre čez noč. Dotlej bi morali takšna podjetja zavarovati pred tujo konkurenco z zaščitnimi carinami in drugimi ukrepi. Če se kapitalisti organizirajo v modernih državni ekonomiki, bi se tembolj morali mi. Vsaka moderna ekonomika se integira po dveh »linijah«. Usklajata delo podjetij, bank in združenj, medtem ko splošno gospodarsko politiko regulira država s pametnimi, vsestransko premišljenimi predpisi. Zasebni kapital torej varuje družbena skupnost, ker se tudi ta z njim okorišča. Mislim, da sem s tem dovolj utemeljil, zakaj nam ne sme biti vseeno, ali neko podjetje likvidiramo ali pa mu omogočimo, da se proizvodno preusmeri in postane poslovno sposobno! Kot sem že omenil, pa sanacija ni odvisna samo od kreditiranja, ampak je zanjo več poti in možnosti.«

MARIOLA KOBAL

KOVINSKO PODJETJE

PROIZVAJA ZA POTREBE KMETIJSTVA

- ENOBRAZDNE VPREŽNE PLUGE »DJURO 5«, »MOTO 6«, »JUNO 7«
- DVOJNE OBRAČALNE PLUGE »IKS«
- VINOGRAJNIŠKE PLUGE »PARTIZAN«
- OKOPALNIKE »PARTIZAN«
- DVODELNE IN TRODELNE NJIVSKE BRANE ZA POTREBE GRADBENIŠTVA IN KOMUNALNE DEJAVNOSTI PA IZDELUJEMO:
- BETONSKE MEŠALCE »EKONOM« 801
- ŽELEZNE SAMOKOINICE IN JAPANARJE S KOLESLI NAJITE GUME
- KIPER DVOKOLICE ter
- SNEŽNE PLUGE ZA VOZILA TAM 4500, FAP in TAIRA

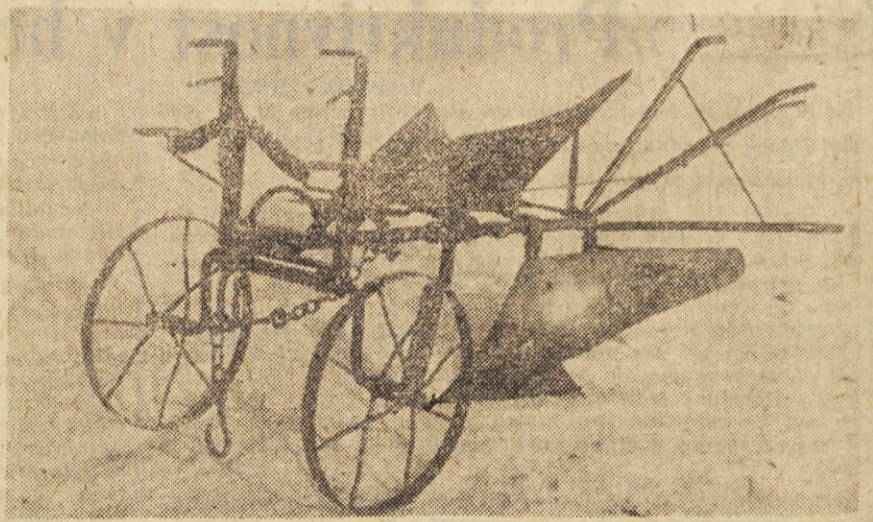
Ribnica na Dolenjskem

V letu 1966 smo zaradi velikega povpraševanja po kmetijskih izdelkih uspešno osvojili vrsto prototipov vprežnih plugov in njivskih bran. Kmetijske izdelke smo z dobro proučitvijo prodaje domačega trga uspešno plasirali širom naše države. Prodajamo preko grosistov:

»Agrotehnika« Ljubljana, »Poljoopskrba« Zagreb, »Poljoopskrba« Split, »Gvozdjer« Novi Sad in drugih.

Po dogovorih z »Agrotehnikos« Ljubljana bomo skušali v letu 1967 plasirati naše kmetijske izdelke za izvoz po demonstraciji naših izdelkov na letošnjem novosadskem in zagrebškem velesejmu. Lahko trdimo, da je za naše izdelke veliko zanimanja in da imamo precejšnje možnosti za vključitev v mednarodno delitev dela.

Univerzalni obračalni plug »IKS«

SPODBUDEN
samoupravni dogovor

Na ponedeljkovi seji predsedstva Kulturno-prosvetne zveze Slovenije je bila podana informacija o stanju kulture v osmih občinah. Sedla je razprava o perspektivah kulturnega razvoja, kakršne nakazuje predlog družbenega plana razvoja SRS v letih 1966 do 1970. Med drugim je eden izmed govornikov dejal, da gre očitno za krizo političnega sistema na področju kulture. Kaj drugega sicer? Sistem financiranja na tem področju naj bi uredili šele do leta 1968. Spricho negotovosti za sredstva je plan družbenega razvoja za kulturne dejavnosti le izbor načel, ki jih že leta ponavljamo, plan nikamor ne orientira in nikogar nič ne obvezuje.

Kriza političnega sistema na področju kulture pa vsaj prehodno uspešno premagujejo nekatere občine. Iz Ptujja, pa Maribora in zdaj tudi iz Slovenske Bistrice prihajajo vesti o ustanavljanju kulturnih skladov. Njihov obstoj naj bi omogočil samoupravni dogovor delovnih organizacij gospodarstva.

V Slovenski Bistrici, kot je dejal podpredsednik občinske skupščine na omenjeni seji predsedstva ZKPS, so lahko letos iz proračuna namenili

za knjižnico in spomeniško varstvo le 6 milijonov S-din. Ker bodo v bodoče proračunske možnosti gotovo še manjše, so sklenili, da je treba tudi za kulturo mobilizirati dinar tam, kjer se ustvarja. Formirali naj bi sklad, v katerega bi za kulturne dejavnosti prispevale namenska sredstva delovne organizacije. Samoupravni dogovor naj bi veljal vsaj tri leta, če naj bi zbrana sredstva omogočala tudi srednjeročno planiranje potrošnje na tem področju. Delovne organizacije so se sprva bale, da bi take dajatve pomenile osiromašenje njihove materialne baze za razširjeno reprodukcijo. Na plenumu SZDL in plenumu sindikata pa so spoznali, da 1 promile od bruto osebnih dohodkov ne opravičuje take bojzani. Skladu pa bi tako zbrali novi milijoni (letos 9 milijonov S-din) pomenili osnovno za resnejše srednjeročno planiranje in vlaganje na tem področju. Če bo po treh letih sklad upravičel pričakovanja delovnih organizacij, bodo pogodbe s skladom gotovo obnovile. Danes 90% delovnih organizacij svoje dolžnosti do sklada še lepo izpolnjuje, zaostanki so le pri nekaterih manjših kolektivih. S. G.

tunizem, včasih tudi za uravnilovske težnje. Toda učiteljice, ki se danes primerjajo s svojimi možmi — tehniki, ugotavljajo 25 do 40.000 S-din razlike v nagrajevanju enakovalficiranih v šolstvu in gospodarstvu. Nerazumljive so jim tudi razlike v nagrajevanju prosvetarjev med občinami, najbolj pa so prizadeti zaradi nerazumnih razlik v osebnih dohodkih delavcev različnih družbenih dejavnosti znotraj občine Ptuj. Občinska skupščina pripravila zdaj merila, ki naj bi vsaj v okviru sodstva, uprave in šolstva uskladila osebne prejemke. Upravni odbor občinskega sklada pa razmišlja o svojem rezervnem skladu, iz katerega bi nagrajevali več dela in boljše delo kolektivov, če bodo le-ti seveda tako delitev sredstev sklada podprli. Tudi delitev dohodka šolam na sistematisirano delovna mesta je vprašljiva, ker ne spodbujajo strokovne zasedenosti delovnih mest. Solniki pa seveda zagotavljajo, da je tak delitev za sklad še vedno cenejša, kot če bi hoteli izplačevati nadomestila za vse opravljene nadure. Nadure pa niso več mikavne, pravijo, pa čeprav morda posameznik še težji za takim dodatnim delom, kar pa je tudi treba razumeti in opravičiti z nizkimi osebnimi dohodki. Ali je 60.000 sploh še eksistenčni minimum za učitelja, se danes sprašujejo v Ptujju solniki. S. G.

Na sindikalnem izletu

Foto služba DE

KONFERENCA SAMOUPRAVLJAVCEV PTUJSKIH OSNOVNIH ŠOL

RAZKORAK MED SMOTRI
IN STVARNIM STANJEM

Minuli četrtek so se delovne skupnosti osnovnih šol mesta Ptuj sestale na konferenci samoupravljalcev. Na njej so izvolili predstavnike za občinsko konferenco samoupravljalcev. Ko bodo le-ti seznanjali občinski zbor s tem, kaj danes zaposluje samoupravljalce — šolnike, bodo gotovo dejali, da so to predvsem vzgojno izobraževalni rezultati in vse tisto, kar se tako ali drugače navezuje na ta osnovni problem. Tu je namreč razkorak med družbenimi smotri in stvarnim stanjem zelo velik. In prizadevanja ptujskih šolnikov za odpravo teh neskladnosti so zelo pomembna, manjkra tudi učinkovita. Marsikdaj odpravljanje neskladnosti ni odvisno samo od njih, temveč od ožje ali širše družbeno-politične skupnosti in sinhronizirane akcije vseh samoupravnih teles in upravnih ter strokovnih organov.

Le pri opozarjanju na te probleme ni mogoče več ostajati. Potreben je dogovor za akcijo in spoštovanje takega dogovora. Akcije in dogovora v katero smer?

■ Leta 1970. naj bi v Sloveniji uspešno dokončalo osemletko vsaj 80 odstotkov otrok. V ptujski občini jih je lani uspešno zaključilo komaj 48 odstotkov, na šoli na Bregu celo samo 44 odstotkov. Visok odstotek otrok zaključuje šolanje v 6. ali 7. razredu. Učni načrt je prenatrpan, duši učiteljevo ustvarjalnost. Da je učni načrt na evropski ravni, je za učitelje — praktike kaj slaba tolažba. Učni programi se širijo, njihova zahtevnost se stopnjuje, zmogljivost otrok pa je omejena in ne more mehanično slediti napreduku znanosti in tehnike. Preobilica vodi učence in učitelje v površnost. Skozi snov se prebijajo s težavo povprečno nadarjeni učenci. Če bi se učni načrt prilagodil povprečno nadarjenim, bi se nadpovprečno nadarjeni dolgočasili. Zato v Ptujju učitelji bolj ali manj glasno zagovarjajo izvajanje učnega načrta po dveh tirih, torej malo drugače, kot si je družba zamislila. Ne glede na to, v koliko je ta njihova pot iskanja rešitve pravilna, pa ptujski šolniki kot samoupravljalci energično terjajo več besede pri soodloščanju o njihovem delu.

Doslej so dali že mnogo ustrežnih in pisanih pripomb, pa šolske oblasti niso ničesar upoštevale. Pri vseh zakonskih projektih in izdelavi normativov se beseda praktikov doslej ni upoštevala: predmetnik, učni načrt, zakon o osnovni šoli, zakon o financiranju...

■ Bo k boljšim učno vzgojnimi rezultatom pripomogla večja strokovnost učiteljev? Precej učiteljev se danes v Ptujju dodatno šola, toda ob tem dobe zelo šibko moralno in materialno podporo. In vendar je rešitev za boljše učno vzgojne rezultate treba iskati v človeku, ki vzgaja in oblikuje otrokovo znanje. Učitelj mora biti deležen najboljše šole, imeti solidno znanje in velike sposobnosti. Pedagoško kadrovske šole pa so danes odprte tistim, ki jim drugje zapirajo vrata.

■ Bo k boljšim učnim rezultatom pripomogla dodatna pomoč šibkim učencem? Delovni dan učenca osemletke je danes daljši kot odraslega človeka in dodatna pomoč učenca pomeni predvsem dodatno obremenitev učenca. V Ptujju so danes dopolnilnega pouka deležni zlasti učenci — vozači, ki čakajo na svoje avtobusne zveze. Toda rezultati niso preveč ohrabrujoči. Učenci — vozači zelo trpijo. Uro in pol prihajajo kasneje k pouku zaradi slabih rednih avtobusnih

voženj. Bi bila rešitev v šolskem avtobusu? Mnogi jo vidijo. Drugi zopet v tem, da drugače perspektivno poskrbimo za podeželske šole. Če naj bi tudi tam zagotovili pouk s predmetnimi učitelji, bi morali šolati take predmetne učitelje, ki bi diplomirali iz dveh ali treh predmetov. Danes pa vse preveč eksperimentiramo, saj smo npr. šolali učiteljice gospodinjstva, ki so danes ob ukinitanju tega predmeta tako rekoč brez dela.

■ Učni rezultati bi lahko bili boljši in manj bi bilo verbalizma, če bi le-tega lahko nadomestili z nazornim poukom. Poimovne predstave otrok bi lahko bile boljše, če bi imeli več učil. Zlasti za fiziko in kemijo jih je malo. Moderen, kabinetni pouk, pa danes ni izvedljiv celo v moderni stavbi, saj je denarja komaj za njeno drago vzdrževanje.

■ Vsi otroci ne zmorejo istih umskih naporov, niso enako nadarjeni, nimajo enake volje, enakega doma. Na eni sami šoli je danes 30 otrok, katerih eden ali dva roditelja sta na delu v Nemčiji. Mnogo je socialnih problemov v družinah, kjer domuje alkoholizem. Mnogi otroci rešujejo staršem problem kmečke delovne sile. Otroci družin s standardom pa so deležni vgozgo, ki več skrbi za zunanji videz, manj skrbi pa za njihov notranji otroški svet in otroške probleme.

Kljub temu, da se je socialna struktura v ptujski občini po vojni zelo spremenila in da so očitni dokazi naraščajočega standarda, pa je na eni sami ptujski šoli še vedno polovica otrok, ki nimajo lastne postelje. Poseben problem pa so tudi otroci, ki naj bi hodili v šolo deveto leto. Največ oprava z njimi imajo sodniki za prekrške, ker pač nočejo hoditi v šolo. Stališče ptujskih šolnikov je, naj bi to-določilo uveljavljali le pri otrocih, ki imajo interes in željo za obiskovanje šole v devetem letu. Prisiljevanje pa rodi le odpor.

■ Po sprejetju ustave so šolniki mnogo pričakovali v smislu uveljavljanja svojih samoupravnih pravic. Toliko več po sprejetju Zakona o zavodih pred dvema letoma. Danes ugotavljajo, da so svojo interno zakonodajo kljub velikemu težavam uredili. Boljše ali slabše, na to jih včasih opozori kak delovni spor. Predlagali so, naj bi na občini imeli pravnika, s katerim bi se lahko posvetovali.

Zlasti pa so kolektivni prizadevi v svoji samoupravnosti, ker so pogodbe med skladom in šolskimi kolektivi čista formalnost, pri kateri so kolektivni podpisniki brez pravice in možnosti vpliva na pogodbo. Dohodek se danes deli šolam enako, ne glede na delovne uspehe kolektivov. To in pa dejstvo, da nimajo meril za delitev osebnih dohodkov, pa seveda onemogoča stimulantnejše nagrajevanje prosvetarjev. Gotovo gre tudi za določen opor-

NA SEJI UPRAVNEGA ODBORA GOSPODARSKE
ZBORNICE SLOVENIJE SO RAZPRAVLJALI O FINANCI-
RANJU STROKOVNEGA ŠOLSTVANE SME PRITI
DO ZMANJŠANJA SREDSTEV

Na zadnji seji upravnega odbora republiške Gospodarske zbornice so člani razpravljali tudi o financiranju strokovnega šolstva. Tu smo slišali obširno informacijo o tem, da je bil izdelan predlog Gospodarske zbornice o financiranju strokovnega izobraževanja v Sloveniji. O tem predlogu, ki predvideva 11 izobraževalnih skupnosti po dejavnostih gospodarstva in eno izobraževalno skupnost za splošne strokovne šole, je Gospodarska zbornica razpravljala že prej in povprašala za mnenje tudi nad 90 večjih in velikih gospodarskih organizacij. Te so predlog ugodno ocenile in zagotovile svojo podporo pri njegovi uresničitvi.

Zatem je Gospodarska zbornica Slovenije organizirala zbor predstavnikov posameznih panog gospodarstva, na katerih so ustanovili iniciativne odbore, ki bodo poskrbeli za dokončno ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti. Za posebno izobraževalno skupnost se še do- sledje niso odločili edino predstavniki gospodarskih organizacij v gradbeništvu. Vendar kot je bilo slišati na seji UO, so tudi priprave za ustanovitev omenjene izobraževalne skupnosti že v teku.

Poleg posebnih izobraževalnih skupnosti, ki jih predvideva predlog Gospodarske zbornice, se je za ustanovitev posebne izobraževalne skupnosti odločil še odbor za elektrogosudarstvo pri svetu za energetiko Gospodarske zbornice. O ustanovitvi te izobraževalne skupnosti bodo odločala elektrogosudarstva podjetja na svojem zboru, ki bo te dni. Po predlogu odbora za elektrogosudarstvo naj bi elektrogosudarstvena organizacije š naprej financirale šolska centra v Novi Gorici in Mariboru, in sicer le stroške izobraževanja tistih učencev, ki se bodo zaposlili v elektrogosudarstvu.

Razen tega smo k obrazložitvi predloga o financiranju strokovnega šolstva slišali na upravnem odboru zbornice, da bodo v sistem financiranja vključeni tudi zasebniki s področja obrti in gostinstva. Nasploh pa so člani upravnega odbora ob koncu razprave o financiranju strokovnega šolstva v Sloveniji posebej poudarili, da se mora gospodarstvo naše republike odločno zavzeti, da v prihodnjem letu ne bi prišlo do zmanjšanja finančnih sredstev, namenjenih strokovnemu šolstvu. Ne bi pa bilo slabše, je bilo slišati na seji, da bi se fi-

nančna sredstva, ki jih v ta namen daje slovensko gospodarstvo, še celo povečala. M. Z.

CENTRALNI DELAVSKI SVET ZŽTP NA TEMO: ORGANIZACIJA ZAVODA ZA STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

PONOVNI POSTOPEK VKLJUČEVANJA

Plod štiriurne seje centralnega delavskega sveta ZŽTP na temo organizacija zavoda za strokovno izobraževanje, ki je bila pretekli petek v Ljubljani, so tile sklepi:

— Delavski svet Združenega podjetja meni, da ni v interesu ZŽTP, da bi se vnaprej izvajali ustanoviteljske pravice nasproti šolam in domovom, ki so jih ustanovili bivša generalna direkcija oziroma drugi organi Jugoslovanskih železnic, in ki se ne nameravajo vključiti v Združeno podjetje oziroma Zavod za strokovno izobraževanje. Delavski svet namreč misli, da je take organizacije neogibno potrebna za sistematično in smotno izobraževanje specifičnega kadra, ki ga potrebuje Združeno podjetje.

— Zaradi odprave 6. točke odločbe Združenega podjetja o ustanovitvi Zavoda za strokovno izobraževanje v Ljubljani poziva delavski svet delovne skupnosti Višje železniške tehnične šole v Ljubljani, Železniške elektroskole v Ljubljani, Železniške prometno-transportne šole v Mariboru in Doma železniških šol v Ljubljani, da ponovno razpravljajo in se odločijo o vključitvi v ustanovljeni zavod in pravnov-veljavno odločitve sporoc Zdruzhenemu železniškemu transportnemu podjetju do 15. I. 1967.

— Glede na odločitve Želez-

niškega dijaškega doma v Mariboru in Železniškega dijaškega doma v Mariboru, da se ne vključita v Zavod za strokovno izobraževanje v Ljubljani in glede na perspektivne potrebe po nadaljnjih šolskih kapacitetah, naj se uredi vprašanje šolanja študentov ZŽTP v Železniški industrijski šoli v Mariboru za tekoče šolsko leto pogodbeno. Glede na spremenjeni status Železniške industrijske šole v Mariboru in Železniškega dijaškega doma v Mariboru naj skrb za nemoteno šolanje in vzgojo študentov ZŽTP v teh zavodih takoj prevzame Zavod za strokovno izobraževanje. Istočasno je treba urediti tudi vprašanje premoženjsko-pravnih odnosov do osnovnih sredstev ZŽTP, ki jih uporabljata ZIS in Železniški dijaški dom v Mariboru.

— Upravni odbor Združenega podjetja je dolžan, da uredi in zagotovi šolanje in vzgojo študentov ZŽTP v železniških ali drugih ustreznih šolah, da bo njihovo šolanje potekalo nemoteno.

Vrhovno sodišče SR Slovenije v Ljubljani je na zahtevo Že-

lezniškega dijaškega doma v Mariboru opravilo določila 6. točke odločbe delavskega sveta Združenega podjetja o ustanovitvi Zavoda za strokovno izobraževanje. Ne glede na obrazložitev sodbe in dejstvo, da so delovne skupnosti posameznih železniških šol in domov že pred sprejemom ustanovitvene odločbe podpisale pristopno izjavo za vključitev v omenjeni zavod za strokovno izobraževanje, meni centralni delavski svet podjetja, da je potrebno celoten postopek vključevanja ponoviti. Predvsem zaradi tega, so poudarili na seji delavskega sveta, ker je bil postopek vključevanja prikazan v naši javnosti kot nedemokratsko in lansirano mišljenje, da so se posamezne šole in domovi odločili o vključitvi v zavod pod določenim pritiskom. To mišljenje pa delavski svet zavrača.

Ob tem delavski svet poudarja, da Železniški dijaški dom in Železniška industrijska šola v Mariboru istočasno tudi odklanjata od delavskega sveta sprejeto obliko organizacije strokovnega šolstva, ker menita, da naj bi urejali odnose med Združenim podjetjem in posameznimi strokovnimi šolami in domovi izključno preko izobraževalne skupnosti ZŽTP. O njihovem

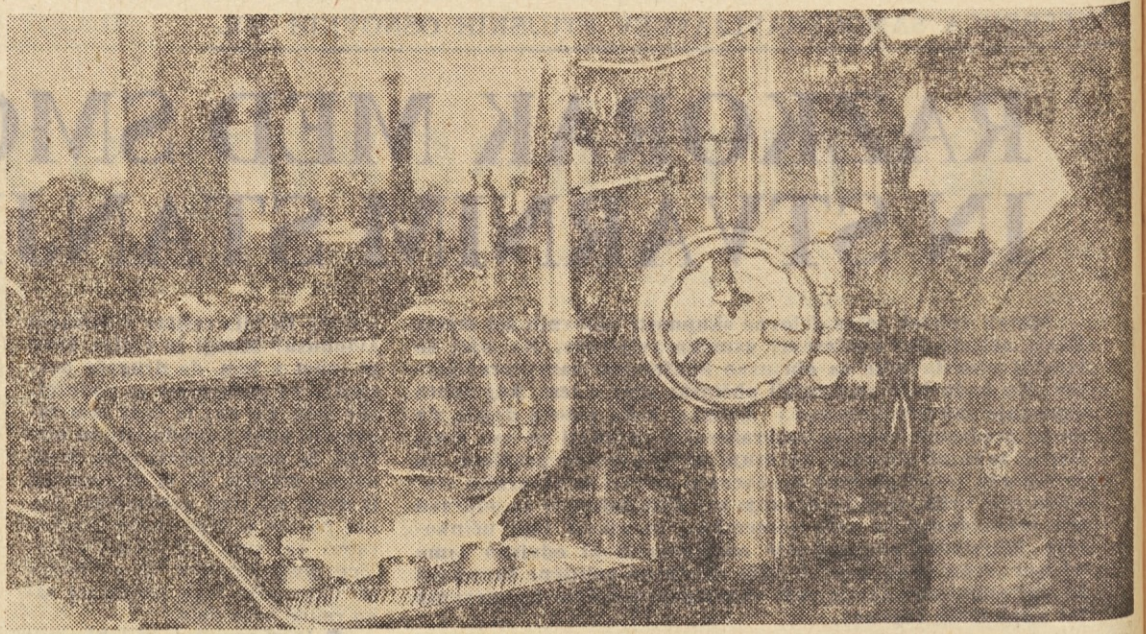
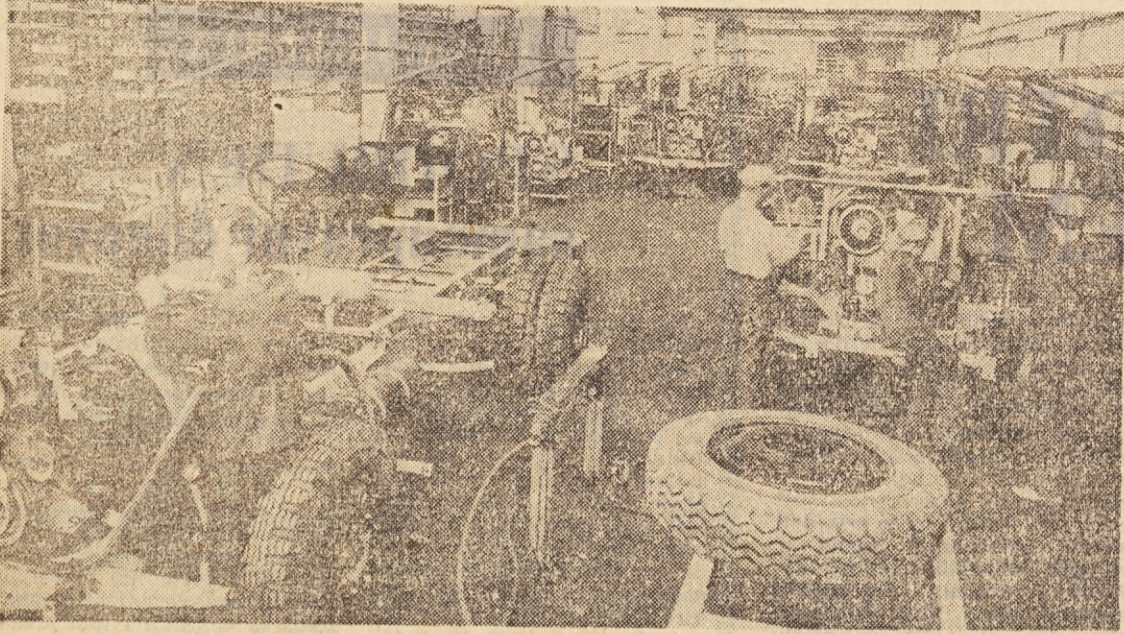
predlogu je delavski svet Združeno podjetje že razpravljalo pri obravnavi statuta in ga zavrnili ter se odločili za ustanovitev Zavoda za strokovno izobraževanje. Tako odločitev delavskega sveta temelji na prepričanju, tako je bilo slišati na seji delavskega sveta, da sprejeta oblika organizacije strokovnega šolstva v podjetju najbolj ustreza potrebam in interesom podjetja, da se je zanj odločila večina železniških kolektivov in ker ta oblika organizacije je bolj samostojna in ne jemlje do sedaj samostojnim šolam in domovom njihovih temeljnih samoupravnih pravic.

V obrazložitvi svojih sklepov navaja delavski svet ZŽTP med drugim tudi tole:

— Z ustanovitvijo Zavoda za strokovno izobraževanje Združeno podjetje ne in ne more krniti temeljnih samoupravnih pravic delavcev šol in domov, saj so le-te zagotovljene v sprejetem statutu Združenega podjetja. S statutom Združenega podjetja se prav tako uzakonjena temeljna samoupravna razmerja med Združenim podjetjem, Zavodom in šolami oziroma domovi, po katerih se urejajo osnovne medsebojne pravice in dolžnosti glede usklajevanja izobraževanja. Z ustanovitvijo Zavoda torej težimo po vsebinsko

bolj ustreznem in kvalitetnejšem izobraževanju kadra ob najbolj smotrni uporabi sredstev, ki jih železničarji odvajajo za strokovno izobraževanje. To so vsekakor najskromnejše pravice kolektivov železnice do organizacije izobraževanja, saj izobražujemo kader za lastne potrebe in z lastnimi sredstvi...»

Da bi kolektivom šol in domov omogočili ponovno odločanje o svojem bodočem položaju, se je Združeno podjetje s sklepmo delavskega sveta dne 16. decembra 1966 odpovedalo ustanoviteljskim pravicam do vseh obstoječih železniških šol in domov. Glede na dejstvo, da sta Železniška industrijska šola Maribor in Železniški dijaški dom Maribor dala pisмено na znanje delavskemu svetu, da ne želita pristopiti k Zavodu za strokovno izobraževanje, se je delavski svet odločil, da ugodi željam teh dveh kolektivov in jim omogoči samostojno delovanje izven obstoječe organizacije Združenega podjetja. To še tem bolj, so poudarili na seji delavskega sveta, ker perspektivne potrebe po šolskih kapacitetah to dopuščajo. S tem se ZŽTP odpoveduje ustanoviteljskim pravicam do teh zavodov, nadaljnje odnose pa misli urediti pogodbeno. U. A.

Levo: Pogled v proizvodno halo, kjer nastajajo priljubljeni in kvalitetni Tamovi tovornjaki, ali spet na kratko rečeno deutzli. — Desno: Ob brusilnem stroju v mehanični delavnici

Na relaciji: Maribor—Priboj—Kragujevac

ŠKODA, DA SE NISMO ZA TAKŠNO SODELOVANJE MED JUGOSLOVANSKIMI PROIZVAJALCI TOVORNIH MOTORNIH VOZIL ODLOČILI ŽE PRED ŠTIRINAJSTIMI LETI. ČE BI BILI ŽE TAKRAT TAKO PAMETNI, BI TEŽKE MILIJARDE SMOTRNEJE POTROŠILI... DANES SPOZNAVAMO, DA JE BIL TO MNOGOKRAT PROČ VRZEN DENAR. TODA NIKOLI NI PREPOZNO. KONČNO NAS JE SPAMETOVALO, DA SMO ZAČELI VSAJ RAZMIŠLJATI, KAKO BI Z MEDSEBOJNIM SODELOVANJEM POVEČALI PROIZVODNJO.

»Kaj bi vam še povedal o medsebojnem sodelovanju treh tovarn — TAM, FAP iz Priboja in FAMOS iz Hrasnice, ko pa je bilo v zadnjem času o tem že toliko napisanega.« je ondan načel pogovor inž. Stojan Perhac, direktor mariborske Tovarne avtomobilov in motorjev.

Povedati moram, da je inženir Perhac težko dobiti za razgovor. To je človek, ki ima delovni čas »zminutiran«, kot temu pravimo.

»Skoda, da se nismo za takšno sodelovanje med jugoslovanskimi proizvajalci tovornih motornih vozil odločili že pred štirinajstimi leti. Če bi bili že takrat tako pametni, bi težke milijarde smotrnejše porabili...«

Inž. Perhac je nadaljeval: »Namesto da bi že pred štiri-

nili, da bi s sodelovanjem najprej začele nabavne službe vseh treh podjetij,« nadaljuje inž. Perhac. »To predvsem zavoljo tega, ker so vsa tri podjetja občutila težave z našimi kooperanti, s tistimi, ki proizvajajo za nas sestavne dele. Namreč povsem nekaj drugega je, če se s kooperantom pogovarjaš za proizvodnjo desetih tisočev nekih sestavnih avtomobilskih delov, ne pa le za tisoč ali dva tisoč sestavnih delov, kot smo to delali doslej po večini vsaka zase. S skupnim nastopanjem proti kooperantom bomo dosegli predvsem večjo solidnost poslovanja in ne nazadnje z večjimi serijami tudi pocenili proizvodnjo.«

Korak naprej pa kanijo storiti vse tri avtomobilske tovarne tudi v tem, da bodo svojim

zakaj ne bi, denimo v Mariboru, proizvajali le šoferne kabine za vse vrste tovornih vozil, v Priboju pa, denimo, menjalnike. Po naših načrtih, ki smo jih ponudili tudi FAP, smo sposobni s tako specializacijo v Mariboru proizvesti šoferne kabine tega ali onega tovornjaka tudi do 300.000 starih dinarjev ceneje, kot pa smo jih oboji proizvajali doslej.«

Takšno sodelovanje nedvomno pelje po poti pocenitve proizvodnje.

TAM IN ZASTAVA V INDONEZiji

Prizadevanja mariborske Tovarne avtomobilov in motorjev, da bi našla skupni jezik tudi z drugimi proizvajalci avtomobilov pri nas, pa gredo še naprej.

Na to opozarja spodbuden primer skupnega nastopanja Tovarne avtomobilov in Crvene zastave iz Kragujevca na tujem tržišču.

Ze pred leti sklenjena pogodba med jugoslovanskima avtomobilskima tovarnama Crveno zastavo in Kragujevca in TAM iz Maribora ter ministrstvom bazične industrije Indonezije o izgradnji avtomobilске industrije v tej mladi deželi se kljub težavam v redu izpolnjuje. Po tej pogodbi jugoslovanska partnerja sodelujeta pri izgradnji indonezijske tovarne tovornih vozil nosilnosti dveh in štirih ton.

V končni fazi pa naj bi ta tovarna proizvajala 15.000 vozil letno, od tega pet tisoč štiritonskih tovornjakov po Tamovi licenci in deset tisoč dvotonskih tovornjakov po licenci Crvene zastave.

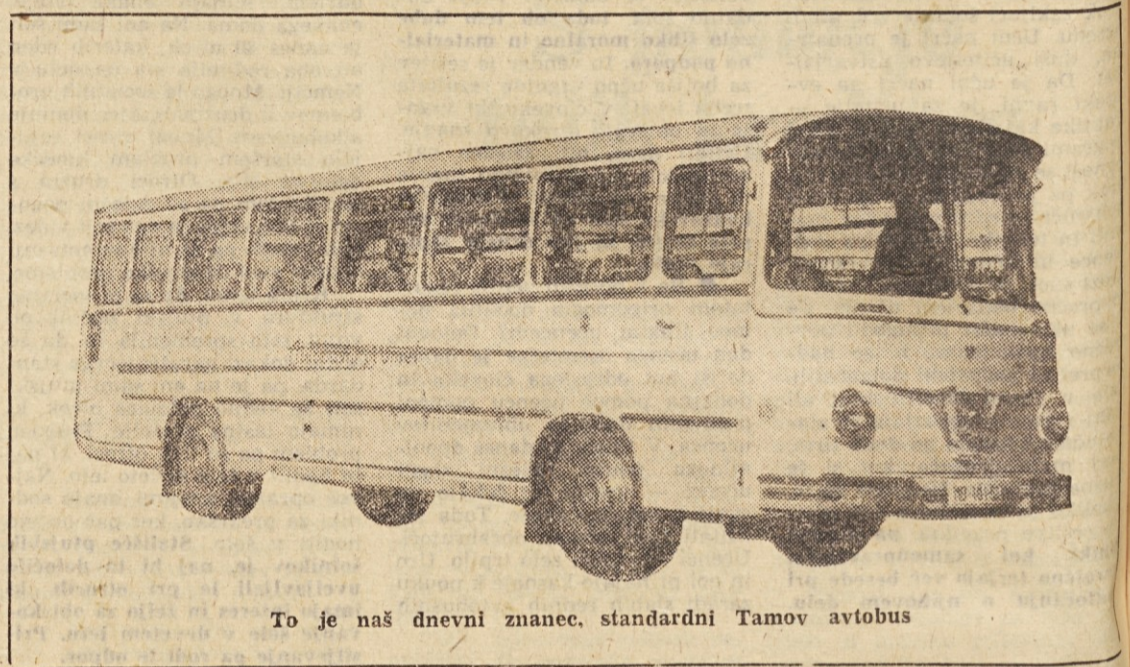
V sedanjih starih objektih pa po pripovedovanju tovarišev iz mariborske tovarne avtomobilov že montirajo Tamove in Zastavine kamione. Indoneziji namreč ne kupuje kompletnih vozil, marveč le sestavne dele, s čimer pa pocenijo transportne stroške najmanj za šestkrat.

Razumljivo, da vzoredno z dobavljanjem sestavnih delov teče tudi gradnja nove tovarne. Do leta 1970 pa naj bi v njej proizvedli 6000 vozil, od tega 2000 Tamovih in 4000 Zastavinih. Kot je še povedal inž. Perhac, bodo v začetku prihodnjega leta poslali v Indonezijo za približno 800 vozil sestavnih delov, vse skupaj v vrednosti 4 milijonov dolarjev.

»Z Indoneziji smo se dogovorili, da bodo tovarno, ki jim jo bomo zgradili, odplačali v petih letih. Toda zavoljo njihovega dokaj nestabilnega gospodarstva smo jim začetek odplačevanja preložili za dve leti, če še pristavi inž. Perhac.

POGODBA, KI BO LAHKO POVZROČILA...

Oprostite, že prej sem skušal navezati pogovor o Tamovih kooperantih, pa kajpak nisem

To je naš dnevni znanec, standardni Tamov avtomobil

mogel mimo pripovedi o Tamovem in Zastavinem sodelovanju.

Namreč prav od solidnosti kooperantov je največ odvisna proizvodnja že tako in tako solidnih Tamovih tovornih motornih vozil.

»Vidite, prav zaradi tega smo se proizvajalci motorjev in motornih vozil, Famos, FAP in TAM že dogovorili, da se bomo skupaj oskrbovali s proizvodi naših kooperantov,« je na to temo navezal pogovor tovariš Savo Vizjak, direktor nabavne službe v TAM. »Zavoljo tega smo tudi izdelali skupno pogodbo, ki smo jo že dali v podpis vsem našim kooperantom. In z izjemo le nekaterih so to pogodbo podpisali vsi naši partnerji.«

»Kaj ste pravzaprav hoteli doseči s to pogodbo, saj kot je znano, doslej ni bila praksa, da bi si z neko čvrsto pogodbo zagotovili dobre kooperantske odnose?«

»S to dolgoročno pogodbo si hočemo zagotoviti boljše in racionalnejše proizvodnjo pri naših kooperantih, predvsem pa znižanje proizvodnih stroškov, izboljšanje tehnologije proizvodnje itd. Skratka doseči hočemo, da se bodo naši kooperanti v vseh ozirih navezali na nas. Le redki pa so taki kooperanti, ki so to že storili...«

Moj sobesednik je za hip razmislil in nadaljeval:

»Poglejmo tovarno Jože Kerentič iz Ormoža. To je bila do

nedavnega »grajzlarija«, kjer so proizvajali vse mogoče. Nekaj so že delali za nas, toda to vse skupaj ni bilo nič. Potem, ko so nekaj časa životali, pa smo jim ponudili, če bi za naše potrebe izdelovali krmilna kolesa. Tega posla so se kajpak z našo strokovno pomočjo oprile in danes jim ni žal, kar vprašajte jih! Najprej so delali krmilna kolesa samo za nas, zdaj pa jih proizvajajo tudi za pribojsko tovarno...«

Potem je tu BEL iz Crnomlja. Majhna tovarna, toda za nas zelo pomembna. S to tovarnico je bilo prav tako kot z Jožetom Kerentičem. Nekaj so delali za nas, toda ne preveč resno. Sele ko smo jim nekako »stopili« na prste, so se zresnili. Med tem časom so se modernizirali in je to zdaj prav sodobna livarna, ki dela v glavnem za naše potrebe. Težko bi našej tako pohvalne besede še za kateratega našega kooperanta...«

Savo Vizjak je kar drobno pogledal, ko se je spomnil na celjski EMO.

»To je naš najslabši kooperant. Pa tudi edino podjetje, ki je odklonilo podpis pogodbe za kooperantsko sodelovanje. In pomislite: za nas delajo skoraj vse sestavine za šasije naših tovornjakov. Kje so vzroki za tak odnos, ne vem. Vem samo to, in to smo se že pogovarjali tudi s samoupravnimi organi, da bomo kooperantske odnose z njimi kar se da hitro prekinili. Morali si bomo namreč poiskati takšne partnerje, ki bodo kot ko-

operanti voljni sprejeti naše pogoje. Prepričan sem, da bomo v tem uspeli.

Tovariš Savo Vizjak mi je še pripovedoval, kako malomarno odnos imajo nekateri kooperanti do vseh treh proizvajalcev TAM, FAP in Famosa.

»Jih bomo že ugnali, ko bodo spoznali, da se ne da živeti, če lepo razumno ne sodelujemo med seboj. Morda se še ne zavedajo, kaj pomeni pogodba, ki so jo z nami podpisali. Ta bo nedvomno povzročila veržno reakcijo, toda v pozitivnem smislu, tako da bodo tudi naši kooperanti začeli vendar enkrat solidno poslovati. Kajti kruha je dovolj za vse...«

NE LE POBUDA NA PAPIRU

Nedvomno je pobuda mariborske Tovarne avtomobilov in motorjev za sodelovanje in kooperacijo jugoslovanske avtomobilске industrije izredno pomembna. To, kar sem zvedel iz razgovoru s tovariši iz mariborske Tovarne avtomobilov, me je prepričalo, da to ni pobuda le na papirju, marveč čvrsta načrta, ki ga hočejo organizatorji proizvodnje vseh treh avtomobilskih tovarn dosledno izpeljati.

Izpeljati tako, da bodo imeli preko svojih kooperantov ob boljši tehnologiji, boljši organizaciji dela, ob nižjih proizvodnih stroških, vedno in ob vsakem času dovolj sestavnih delov na naši bo to tudi našim mariborskim tovarnim, ki so pri tem ali onem tovarnem vozilu prav tako pomembni kot je krmilna naprava, kolo in podobno. Kdor pa se ne bo podrejal pogojem treh finalistov, pa je razumljivo, da bo prej ali slej izpadel iz te verige, ki edina vodi do uspešnega in rentabilnega plasmaja na tržišču.

Vse to se ne bo dalo doseči čez noč.

Počasi pa vztrajno bodo uresničevali ta načrt. Ali kot je še pripomnil generalni direktor inž. Stojan Perhac:

»Če bomo preudarno uresničevali vse te nadloge, ki so pred nami, nam ne bo več treba storiti koraka nazaj kar pa je pogoj, da se bomo z našimi proizvajalci, to je s tovarnimi motornimi vozili še bolj uveljavili na tujem tržišču.«

MILAN ŽIVKOVIĆ

Tudi dostavno vozilo je okusno izdelano, predvsem pa je zelo praktično

naistimi leti kupovali za naše avtomobilске tovarne, zlasti na jugu, le namenske stroje, ne pa kar univerzalne, bi bilo danes tudi v tej panogi industrije marsikaj drugače... Sele danes pa spoznavamo, da je bil to mnogokrat preč vržen denar... Ob tem ne bi hotel zagovarjati naše tovarne. Toda povem naj, da smo bili mi za vsakršno sodelovanje že takrat...«

»PA NAS JE LE SPAMETOVALO...«

»Toda nikoli ni prepozno,« je nadaljeval generalni direktor mariborske Tovarne avtomobilov in motorjev.

»Predvsem spoznanje, da so TAM, FAP in Famos pri proizvodnji tovornih vozil z majhnimi serijami precej na spodnji meji evropske rentabilnosti, nas je končno le spametovalo, da smo začeli vsaj razmišljati, kako bi prav z medsebojnim sodelovanjem povečali proizvodnjo.«

O tem medsebojnem sodelovanju so se predstavniki vseh treh tovarn začeli pogovarjati že na lanskem jesenskem sejmu motornih vozil v Beogradu.

»Predvsem smo se tedaj zme-

lovali, da bi s sodelovanjem najprej začele nabavne službe vseh treh podjetij,« nadaljuje inž. Perhac. »To predvsem zavoljo tega, ker so vsa tri podjetja občutila težave z našimi kooperanti, s tistimi, ki proizvajajo za nas sestavne dele. Namreč povsem nekaj drugega je, če se s kooperantom pogovarjaš za proizvodnjo desetih tisočev nekih sestavnih avtomobilskih delov, ne pa le za tisoč ali dva tisoč sestavnih delov, kot smo to delali doslej po večini vsaka zase. S skupnim nastopanjem proti kooperantom bomo dosegli predvsem večjo solidnost poslovanja in ne nazadnje z večjimi serijami tudi pocenili proizvodnjo.«

Korak naprej pa kanijo storiti vse tri avtomobilske tovarne tudi v tem, da bodo svojim

V mariborski Tovarni avtomobilov in motorjev so izdelali nov »vlačilec«, kot mu pravijo kar po domače